

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIO TURTO 2007 METAIS ATASKAITOS

2008 m. lapkričio 28 d. Nr. 9–74
Vilnius

Vykdydama Valstybės kontrolės įstatymo ir Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo reikalavimus Valstybės kontrolė atliko Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitos valstybinį auditą ir valstybinius auditus pagal mastą, nustatytą metinėje valstybinių auditų programoje. Audito tikslas – nustatyti, ar Ataskaita parodo tikrą ir teisingą valstybės turto finansinę būklę, ar ji parengta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, nustatytus valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymui, ar valstybės turtas apskaitomas, valdomas, naudojamas ir disponuojama juo laikantis teisės aktų reikalavimų, apžvelgti valstybės turto apskaitos, registravimo, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo problemas.

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą¹, viso valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą rengia Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kiekvienais metais iki rugpjūčio 1 d. ataskaitos projektą pateikia Valstybės kontrolei. Valstybės kontrolės pareiga – iki spalio 1 d. Statistikos departamentui pateikti preliminarias išvadas dėl šio projekto. Statistikos departamentas, įvertinęs Valstybės kontrolės pateiktas preliminarias išvadas, Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą iki lapkričio 1 d. teikia Vyriausybei ir Valstybės kontrolei. Vyriausybė, vadovaudamasi minėto

¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729, 15 str. (2008 m. kovo 13 d. įstatymo Nr. X-1452 redakcija).

įstatymo nuostatomis, šią ataskaitą, o Valstybės kontrolė – Išvadą dėl jos iki gruodžio 1 d. privalo pateikti Seimui.

Valstybės kontrolės Statistikos departamentui pateiktose preliminariose išvadose dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitos projekto buvo nustatyta tam tikrų neatitikimų. Statistikos departamentas atsižvelgė į pateiktus pastebėjimus ir trūkumus ištaisė.

Valstybei nuosavybės teise priklausantis 2007 metais turtas viršijo 200,7 mlrd. Lt, iš jų: 100,2 mlrd. Lt – valstybinės žemės fondas, 58,3 mlrd. Lt – detalieji išžvalgyti žemės gelmių ištekliai, 22,4 mlrd. Lt – nefinansinis (ilgalaikis, trumpalaikis materialusis ir nematerialusis) turtas, 20,1 mlrd. Lt – finansinis turtas.

Valstybės kontrolė valstybinius auditus suplanavo ir atliko taip, kad gautų pakankamą pagrindą nuomonei pareikšti.

Valstybės kontrolė atliko 79 valstybės institucijų ar įstaigų (be savivaldybių) finansinius (teisėtumo) auditus. Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams pareikštos 28 besąlyginės, 49 sąlyginės ir dviem atvejais neigiamos nuomonės. Dėl asignavimų valdytojų finansinių ataskaitų pareikštos 35 besąlyginės, 38 sąlyginės, 6 neigiamos nuomonės. Audito metu buvo apibendrintos 40-ies savivaldybių kontrolierių tarnybų išvados dėl savivaldybių patikėjimo teise valdomo valstybės turto ataskaitų. Duomenys, kurių auditas pagal įstatymus yra pavestas savivaldybių kontrolierių tarnyboms ir audito įmonėms, nebuvo vertinami, todėl dėl jų tikrumo ir teisingumo pasisakyti negalime².

Atsižvelgdama į atliktų valstybinių auditų rezultatus, Valstybės kontrolė pareiškia šią nuomonę:

1. Ataskaita parengta pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus, nustatytus Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymui, joje nėra reikšmingų iškraipymų, lyginant su duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta.

Atkreipiame dėmesį į šiuos pastebėjimus:

- Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistema yra nevientisa – biudžetinės įstaigos apskaitą tvarko modifikuotu pinigų principu, valstybės pinigų fondai – pinigų principu, Valstybinis socialinio draudimo fondas ir valstybės įmonės – kaupimo principu. Šiuo metu vykdoma viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės reforma. Įgyvendinus numatytas priemones bus

² Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatyta, kad savivaldybių kontrolierių tarnybos pateikia išvadą dėl savivaldybių patikėjimo teise valdomo valstybės turto ataskaitos; Lietuvos banko įstatyme nustatyta, kad audito įmonės atlieka Lietuvos banko, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme – Valstybinio socialinio draudimo fondo, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatyme – valstybės įmonių finansinį auditą.

sudarytos prielaidos visą valstybės turta parodyti viešojo sektoriaus subjektų apskaitoje ir konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinyje (*plačiau – Išvados priedo III dalyje, psl. 16*).

2. Ataskaita valstybės turto finansinę būklę atspindi tiek, kiek leidžia valstybės turto apskaitai galiojantys reikalavimai, tačiau neparodo tikros ir teisingos valstybės turto finansinės būklės, kadangi:

- Vadovaujantis valstybės turto apskaitą reglamentuojančių teisės aktų nuostatomis, turtas Ataskaitoje pateikiamas balansine verte, kuri neparodo turto tikrosios rinkos vertės.
- Dalis turto yra neįvertinta (pavyzdžiui, valstybei priklausančios kultūros vertybės) arba netiksliai nustatyta turto vertė (pavyzdžiui, žemė kartu su miškais įvertinta pagal vidutines kainas, nustatytas privalomam registruoti turtui įvertinti, žemės gelmių ištekliai – jų sąlyginė vertė apskaičiuota tik detaliam išžvalgytiems ištekliams) (*plačiau – Išvados priedo II dalyje, psl. 9-10 ir III dalyje, psl. 17-19*).
- Valstybiniai auditoriai, atlikę valstybės institucijų / įstaigų 2007 m. finansinius (teisėtumo) auditus, negalėjo patvirtinti 741,1 mln. Lt atskirų valstybės institucijų / įstaigų 2007 m. finansinių atskaitomybių duomenų apie jų valdomo ilgalaikio turto likučius, todėl yra rizika, kad Ataskaitos duomenys, susiję su minėtų institucijų / įstaigų finansinių atskaitomybių duomenimis, gali būti netikslūs (*plačiau – Išvados priedo III dalyje, psl. 16-17*).
- Savivaldybės valdo 8,6 proc. viso valstybei priklausančio nefinansinio turto, tačiau daugumoje savivaldybių kontrolierių išvadų nurodyta, kad finansinėse ataskaitose pateikiami duomenys apie valstybės turta neatspindi tikros ir teisingos šio turto būklės (*plačiau – Išvados priedo V dalyje, psl. 33-35*).

Išvados priede pateikiama Valstybės kontrolės išvadą pagrindžianti informacija, apibendrintos išvados ir siūlymai, kiti pastebėjimai dėl Ataskaitos sudarymo, valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo.

Valstybės kontrolierė

Rasa Budbergytė

**Išvados dėl Valstybei nuosavybės teise
priklausančio turto 2007 metais
ataskaitos priedas**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

**ATASKAITA
DĖL VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE
PRIKLAUSANČIO TURTO 2007 METAIS ATASKAITOS
VERTINIMO REZULTATŲ**

2008 m. lapkričio 28 d. Nr. FA-P-60-3-78
Vilnius

Su Išvada dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitos galima susipažinti Valstybės kontrolės interneto puslapyje adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Išvadas	4
I. Apibendrintos išvados ir siūlymai	6
II. Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto dydis ir pokyčiai	9
1. Valstybinės žemės fondas	9
2. Žemės gelmių išteklių	10
3. Finansinis turtas	11
4. Finansiniai įsipareigojimai	12
5. Nefinansinis turtas	13
III. Ataskaitos atitiktis teisės aktų reikalavimams, jos duomenų tikrumas ir teisingumas	15
1. Ataskaitos atitiktis teisės aktų reikalavimams	15
2. Ataskaitos duomenų tikrumas ir teisingumas	16
2.1. Ilgalaikis turtas	16
2.2. Valstybinė žemė	17
2.3. Muziejinės vertybės	18
2.4. Žemės gelmių išteklių	18
IV. Turto valdymo, naudojimo, disponavimo juo pažeidimai	20
1. Apskaitos klaidos	20
2. Valstybės valdomo ilgalaikio materialiojo turto registracija	21
3. Turto įsigijimas, naudojimas ir jo perdavimas naudotis kitiems subjektams	24
V. Valstybės turto naudojimo, valdymo atskirose srityse efektyvumo problemos	26
1. Tarnybinės gyvenamosios patalpos	26
2. Nenaudojamos ir niekam neperduotos patalpos ir pastatai	27
3. Buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto apskaita	29
4. Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimas	31
5. Savivaldybių patikėjimo teise valdomas valstybės turtas	33
VI. Valstybės įmonių, valstybės kontroliuojamų bendrovių veiklos rodiklių analizė	36

VII. Pažanga ir rekomendacijų įgyvendinimas	39
Seimo ir Valstybės kontrolės siūlymų Vyriausybei įgyvendinimas	39
Priedai	41

ĮVADAS

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 128 straipsnyje numatyta, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas nustato, kad valstybės turto savininko funkcijas įgyvendina Seimas ir Vyriausybė įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka.

Valstybės turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir disponuoja juo valstybės institucijos / įstaigos ir įmonės, Lietuvos bankas, įstatymo nustatytais atvejais – savivaldybės bei pagal turto patikėjimo sutartį – kiti juridiniai asmenys. Šie subjektai turi teisę priimti sprendimus, susijusius su valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo. Specialūs įstatymai, reglamentuojantys miškų, žemės, energetikos ir kitus klausimus, nustato konkretaus valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką.

Valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo politikos bendras kryptis formuoja Seimas ir Vyriausybė, o jų leidžiamus teisės aktus įgyvendina valstybinės institucijos pagal savo veiklos sritis (pvz., Žemės ūkio ministerija – žemės apskaitos, Aplinkos ministerija – administracinių pastatų ir patalpų, miškų ūkio, žemės gelmių, vandens telkinių, Kultūros ministerijos – muziejinių vertybių apskaitos).

Vertindami Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitą (toliau – Ataskaita):

– Apibendrinome duomenis iš 79 audituotų valstybės institucijų ir įstaigų apie 2007 metų auditorių nepatvirtintus finansinės atskaitomybės (balanso) materialiojo ilgalaikio turto likučius; apie neįregistruotą, neteisingai įregistruotą turtą; apie patikėjimo teise valdomas tarnybines patalpas; apie Nekilnojamojo turto registre neįregistruotą registruotiną turtą; turto apskaitos, valdymo pažeidimus, trūkumus ir problemas;

– Atrankos būdu patikrinome, ar valstybės turtą valdantys subjektai pateikė informaciją Ataskaitai sudaryti ar duomenys teisingai perkelti į ataskaitą; ar nėra neatitikimų tarp Ataskaitos ir Statistikos departamento duomenų bazių;

– Apibendrinome 40 – ties savivaldybių kontrolierių tarnybų išvadas dėl savivaldybių patikėjimo teise valdomo valstybės turto;

– Nagrinėjome Ataskaitos sudarymą Statistikos departamente prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Statistikos departamente), apskaitos klausimus apie žemės gelmių išteklius Lietuvos geologijos tarnyboje ir žemę Nacionalinėje žemės tarnyboje; taip pat naudojome šių institucijų įstaigų pateiktus duomenis ir statistinę informaciją.

Išvados tikslas – nustatyti, ar Ataskaita parodo tikrą ir teisingą valstybės turto finansinę būklę, ar ji parengta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, nustatytus valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymui, ar valstybės turtas apskaitomas, valdomas, naudojamas ir disponuojama juo laikantis teisės aktų reikalavimų, apžvelgti valstybės turto apskaitos, registravimo, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo problemas.

I. APIBENDRINTOS IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Išvados

1. Ataskaita parengta pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus, joje nėra reikšmingų iškreipimų, lyginant su valstybės institucijų, įstaigų, savivaldybių Statistikos departamentui pateiktais duomenimis, iš kurių ji yra sudaryta. Tačiau Ataskaitos (kaip ir ankstesnių ataskaitų) duomenys neatspindi tikros ir teisingos valstybės turto finansinės būklės. Dalis valstybės turto nėra įtraukta į Ataskaitą vertine išraiška (muziejinės vertybės), ne viso turto vertė skaičiuojama (žemės gelmių ištekliai) arba pateikiama apytikslė vertė (valstybinis žemės fondas). Valstybei nuosavybės teise priklausantis ilgalaikis materialusis turtas pagal galiojančius teisės aktus Ataskaitoje pateikiamas balansine verte, tačiau ši vertė dažnai neparodo turto tikrosios rinkos vertės (*plačiau – Išvados priedo II dalies 1 skyriuje, III dalies 1, 2.2, 2.3 ir 2.4 skyriuose, psl. 9-10, 15-19*).

2. Valstybės kontrolė, atlikusi valstybės institucijų ir įstaigų 2007 m. finansinius (teisėtumo) auditus, dėl įvairių valstybės turto apskaitos klaidų ir trūkumų negalėjo patvirtinti kai kurių valstybės institucijų, įstaigų 2007 m. finansinių ataskaitų duomenų apie jų valdomo ilgalaikio turto likutį. Šis turtas sudaro 741,1 mln. Lt, arba 7,9 proc., valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų patikėjimo teise valdomo ilgalaikio turto likučių. Dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo, disponavimo jais teisėtumo pareikštos 49 sąlyginės ir dviem atvejais neigiamos nuomonės. Turto apskaitos trūkumai galėjo turėti reikšmingos įtakos Ataskaitos duomenų teisingumui (*plačiau – Išvados priedo III dalies 2.1 skyriuje, psl. 16–17*).

3. Valstybės nuosavybės teise valdomo turto registravimo viešuosiuose registruose būklė yra nepatenkinama. Auditų metu nustatyta iš viso 307 valstybei nuosavybės teise priklausantys turto vienetai¹, apie kuriuos duomenys 2007 m. pabaigoje Nekilnojamojo turto registre buvo neužregistruoti, neteisingai užregistruoti (nurodytas ne faktinis turto naudotojas, nepatikslinti kadastro duomenys, pasikeitusi pastato paskirtis, plotas, neužregistruotos turto panaudos sutartys). Neužregistruotų pastatų, statinių, patalpų likutinė vertė iš viso sudarė 2,4 mln. Lt, neteisingai užregistruotų – 224,1 mln. Lt, neįregistruotų žemės sklypų – 0,3 mln. Lt. Pažymėti, kad 6,5 proc. neregistruoto turto nebuvo įvertinta, neparengti detalūs žemės sklypų planai. Kai kuriais atvejais nebuvo galima tiksliai nustatyti turto priklausomybės (daiktinės teisės į turta). Kai kurios valstybės institucijos ir įstaigos ėmėsi priemonių, kad klaidos, nustatytos auditų metu, būtų ištaisytos (*plačiau – Išvados priedo IV dalies 2 skyriuje, psl. 21–22*).

¹ Valstybės kontrolė atliko 79 valstybės institucijų ar įstaigų (be savivaldybių) finansinius (teisėtumo) auditus.

4. Valstybinių auditų metu nustatyta², kad įvairioms viešosioms įstaigoms, asociacijoms, politinėms partijoms, gydymo, kultūros, mokymo ir kitoms organizacijoms nuo 1998 m. iki 2008 m. yra perduota 1373 patalpų, kurių bendras plotas – daugiau nei 1 122 tūkst. kv. m. Taip pat 14 proc. visų audituotų institucijų / įstaigų nustatyta, kad valstybės turtas buvo perduotas kitiems subjektams naudotis nesilaikant galiojančių teisės aktų nuostatų (*plačiau – Išvados priedo IV dalies 3 skyriuje, psl. 24-25*).

5. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nėra įtvirtintų nuostatų, kad valstybei ir savivaldybėms priklausantis, bet valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų funkcijoms vykdyti nenaudojamas arba naudojamas ne funkcijoms vykdyti turtas privalo būti privatizuotas, perduotas kitiems valstybines ar savivaldybių funkcijas įgyvendinantiems subjektams. Valstybės turto valdytojai dažnai nepatenkinamai sprendžia nereikalingo ilgalaikio materialiojo turto tolesnio naudojimo klausimus, nėra institucijos, kuriai būtų pavesta rinkti ir apibendrinti duomenis apie nenaudojamą valstybės turtą. Valstybinių auditų metu nustatyta³, kad 2007 m. pabaigoje 92 valstybės institucijos, įstaigos ir organizacijos valdė arba viešosioms įstaigoms buvo perdavusios valdyti 1014 vienetų ilgalaikio nekilnojamojo turto (pastatų, statinių, administracinių ir gyvenamųjų patalpų, kitų statinių), kurie buvo nenaudojami. Dalis įvairių valstybės institucijų ir įstaigų turto yra nenaudojami daugiau kaip 10 metų; patalpų būklė yra avarinė (*plačiau – Išvados priedo V dalies 2 skyriuje, psl. 27-29*).

6. Savivaldybės 2007 metais patikėjimo teise valdė 1 929,4 mln. Lt vertės valstybei nuosavybės teise priklausančio nefinansinio turto (8,6 proc. viso valstybei priklausančio nefinansinio turto). Daugelyje savivaldybių kontrolierių išvadų nurodoma, kad ataskaitose pateikiami duomenys apie savivaldybių valdomą valstybės turtą neatspindi tikros ir teisingos šio turto būklės (*plačiau – Išvados priedo V dalies 5 skyriuje, psl. 33-35*).

7. Seimas 2008 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. X-1655 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2006 metų ataskaitos“ pasiūlė Vyriausybei neatidėliojant parengti reikalingus teisės aktų projektus, pagal kuriuos valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo bendrą politiką formuoti ir įgyvendinti būtų pavesta vienai institucijai, atstovaujančiai turto savininkui – valstybei; apsispręsti dėl tarnybinių gyvenamųjų patalpų sistemos reformos ir šios sistemos teisinio reglamentavimo bei numatyti galimybę valstybės turto informacinėje paieškos sistemoje nuolat gauti išsamią informaciją apie visas valstybei nuosavybės teise priklausančias tarnybines

² Valstybės kontrolė atliko 79 valstybės institucijų ar įstaigų (be savivaldybių) finansinius (teisėtumo) auditus.

³ Į bendrą audituojamų subjektų skaičių įtrauktos ir asignavimų valdytojų vadovaujamos institucijoms pavaldžios įstaigos, organizacijos, viešosios įstaigos.

gyvenamąsias patalpas. Iki 2008 m. lapkričio pabaigos Vyriausybė nėra priėmusi sprendimų dėl valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijų paskyrimo.

Siūlymai Vyriausybei:

1. Paskirti bendrąją valstybės turto valdymo politiką formuojančią ir šią politiką įgyvendinančias institucijas.
2. Tobulinti teisės aktus, reglamentuojančius valstybės turto pripažinimą nereikalingu, nustatant atitinkamą laikotarpį, po kurio nenaudojamas ilgalaikis turtas būtų perduodamas tam tikrai institucijai.

II. VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIO TURTO DYDIS IR POKYČIAI

1. Valstybinės žemės fondas

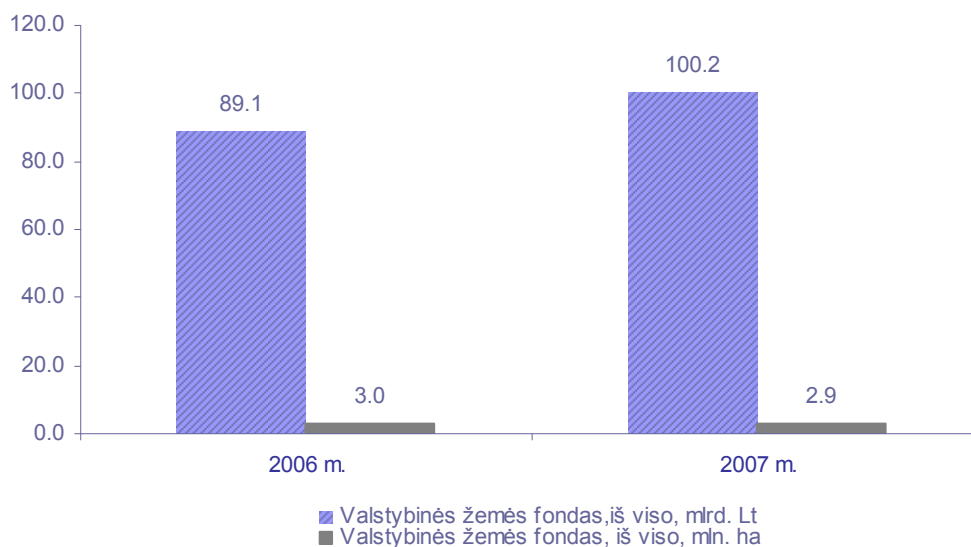
Palyginus valstybinės žemės fondo pokyčius per 2006–2007 m. nustatyta, kad per šį laikotarpį valstybinės žemės fondo dydis sumažėjo 100 tūkst. ha, arba 3,4 proc. (nuo 3 mln. ha 2006 m. iki 2,9 mln. ha 2007 m.), o jo vertė padidėjo 11,1 mlrd. Lt, arba 12,5 proc. (atitinkamai nuo 89,1 mlrd. Lt iki 100,2 mlrd. Lt) (1 lentelė, 1 pav.).

1 lentelė. Valstybinio žemės fondo pokyčių 2006–2007 m. suvestinė

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Pokytis	
			mln. litų / tūkst. hektarų	proc.
Valstybinis žemės fondas, mln. Lt	89 080,1	100 226,9	11 146,8	12,5
Valstybinis žemės fondas, tūkst. ha	2958,0	2857,7	- 100,3	-3,4

Šaltinis – Statistikos departamentas

1 pav. Valstybinės žemės fondo pokyčių dinamika 2006–2007 m.

Šaltinis – Statistikos departamentas

Valstybinės žemės fondo dinamiką 2006–2007 m. lėmė pakitusi žemės vertės skaičiavimo metodika. Valstybinės žemės įvertinimus atlieka VĮ Registrų centras. Pastaruoju metu, nesant kadastrė įrašytų duomenų apie valstybinės žemės sklypų geografinę vietą, jų plotus ir vertes, šių sklypų nebuvo galima priskirti masinio vertinimo būdu nustatytoms žemės verčių zonoms ir vertinimą atlikti automatizuotai, naudojant Nekilnojamojo turto registro duomenų bazėje sukauptą informaciją. Dėl to, įvertinant valstybinę žemę, atlikti papildomi skaičiavimai, kuriais nustatyti žemės masinio vertinimo verčių vidurkiai (vidutinės vertės) pagal žemės naudojimo paskirtis

savivaldybėse. Naudojant vidutines vertes įvertintos žemės fondo kategorijos, kurioms yra parengti žemės masinio vertinimo modeliai. Miško žemės su medynais masinio vertinimo modeliai nėra parengti, ši žemė buvo įvertinta pagal vidutines miškų ūkio paskirties žemės su medynais (miškais) kainas, kurias nustatė komisija privalomam registruoti turtui įvertinti⁴.

Valstybinės žemės fondo apimčių 2007 metais dydis (plotas hektarais) sumažėjo beveik pagal visas žemės rūšis, išskyrus konservacinės paskirties žemę (padidėjo 0,3 tūkst. ha, arba 0,7 proc.) (2 lentelė).

2 lentelė. Valstybinės žemės fondas 2006–2007 m. (tūkst. ha)

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Dydžio pokytis	
			tūkst. hektarų	proc.
Žemės ūkio paskirties žemė	1078,2	1006,9	-71,3	-6,6
Miškų ūkio paskirties žemė	1362,1	1340,8	-21,3	-1,6
Vandens ūkio paskirties žemė	176,1	175,3	-0,8	-0,5
Konservacinės paskirties žemė	42,7	43,0	0,3	0,7
Kitos paskirties žemė	293,9	286,9	-7,0	-2,4
Laisvos valstybinės žemės fondas	5,0	4,9	-0,1	-2,0
Valstybinės žemės fondas, iš viso	2958,0	2857,8	-100,3	-3,4

Šaltinis – Statistikos departamentas

Tuo tarpu valstybinės žemės fondo vertė (litais) didėjo, o labiausiai padidėjo: laisvos valstybinės žemės fondas – beveik 91 proc., vandens ūkio paskirties žemė – per 85 proc., konservacinės paskirties žemė – 46,7 proc. (3 lentelė).

3 lentelė. Valstybinės žemės fondas 2006–2007 m. (mln. Lt)

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Vertės pokytis	
			mln. litų	proc.
Žemės ūkio paskirties žemė	10148,1	14208,9	4060,8	40,0
Miškų ūkio paskirties žemė	3653,6	3955,4	301,8	8,3
Vandens ūkio paskirties žemė	1542,1	2853,8	1311,7	85,1
Konservacinės paskirties žemė	262,8	385,4	122,6	46,7
Kitos paskirties žemė	73282,5	78458,8	5176,3	7,1
Laisvos valstybinės žemės fondas	191,0	364,6	173,6	90,9
Valstybinės žemės fondas, iš viso	89080,1	100226,9	11146,8	12,5

Šaltinis – Statistikos departamentas

2. Žemės gelmių išteklių

Detaliai išžvalgytų žemės gelmių išteklių vertė 2007 m. – 58,3 mlrd. Lt, palyginti su 2006 m., padidėjo 2,3 mlrd. Lt, arba 4,1 proc. Skirtingai nei kitų valstybei nuosavybės teise

⁴ Komisijos privalomam registruoti turtui įvertinti 2008-04-22 nutarimas Nr. 2 „Dėl vidutinių rinkos kainų nustatymo būstui ir žemės sklypams valstybės garantuojamai teisinei pagalbai ir socialinei paramai mažas pajamas gaunančioms šeimoms gauti“.

priklausančio turto rūšių, kurių apimtys didėjo, žemės gelmių detalčiai ir parengtinai išžvalgytų išteklių dydis (mln. tonų, mln. kub. metrų) 2007 m. turėjo tendenciją mažėti (4 lentelė), išskyrus dolomito, žvyro ir smėlio išteklius (jų apimtys nežymiai padidėjo). Opokos, anhidrito, kreidos mergelio ir kitų, pastaruoju metu neeksploatuojamų, gamtos išteklių apimtys nekinta nuo 2003 m.

Per vertinamą laikotarpį mažėjo ir detalčiai išžvalgytų gamtos išteklių apimtys, išskyrus naftos (padidėjo 0,1 mln. t, arba 4,8 proc.) ir dolomito (padidėjo 2,7 mln. kub. m, arba 2,6 proc.) išteklius. Gerokai sumažėjo klinčių išteklių apimtys – 67,1 proc.

4 lentelė. Žemės gelmių išteklių pokyčiai 2006–2007 m.

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Dyžio pokytis	
			mln. tonų, mln. kub. metrų	proc.
Nafta, mln. t				
1.1 Detalčiai ir parengtinai išžvalgyti	4,2	3,8	-0,4	-9,5
1.2 Iš jų detalčiai išžvalgyti	2,69	2,817	0,1	4,8
Durpės, mln. t				
1.1 Detalčiai ir parengtinai išžvalgyti	582,5	577,9	-4,6	-0,8
1.2 Iš jų detalčiai išžvalgyti	212,0	207,4	-4,4	-2,1
Klintys, mln. t				
1.1 Detalčiai ir parengtinai išžvalgyti	1136,1	373,3	-762,8	-67,1
1.2 Iš jų detalčiai išžvalgyti	373,3	371,5	-1,8	-0,5
Dolomitas, mln. kub. m				
1.1 Detalčiai ir parengtinai išžvalgyti	247,1	249,0	1,9	0,8
1.2 Iš jų detalčiai išžvalgyti	105,7	108,4	2,7	2,6
Molis, mln. kub. m				
1.1 Detalčiai ir parengtinai išžvalgyti	247,7	247,3	-0,4	-0,2
1.2 Iš jų detalčiai išžvalgyti	104,7	104,3	-0,4	-0,4
Žvyras ir smėlis, mln. kub. m				
1.1 Detalčiai ir parengtinai išžvalgyti	1700,7	1705,6	4,9	0,3
1.2 Iš jų detalčiai išžvalgyti	700,4	707,9	7,0	1,0
Požeminis vanduo, mln. kub. m per parą				
1.1 Detalčiai ir parengtinai išžvalgyti	1,98	1,94	-0,04	-2,0
1.2 Iš jų detalčiai išžvalgyti	1,98	1,94	-0,04	-2,0

Šaltinis – Statistikos departamentas, Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos

Pastaba. Opokos, anhidrito, kreidos mergelio, kitų neeksploatuojamų išteklių duomenys lentelėje nepateikti – nebuvo išteklių pokyčių.

3. Finansinis turtas

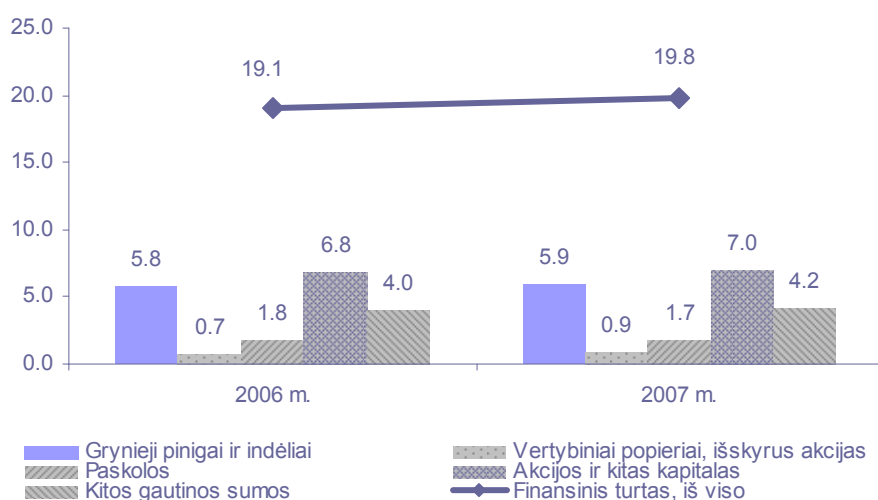
2007 m., palyginti su 2006 m., valstybės finansinis turtas iš viso padidėjo 0,7 mlrd. Lt, arba 3,7 proc. (nuo 19,1 mlrd. Lt 2006 m. iki 19,8 mlrd. Lt 2007 m.) (5 lentelė, 2 pav.).

5 lentelė. Finansinio turto pokyčiai 2006–2007 m. (mln. Lt)

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Vertės pokytis	
			mln. litų	proc.
Grynieji pinigai ir indėliai	5828,1	5940,2	112,1	1,9
Vertybiniai popieriai, išskyrus akcijas	702,9	864,2	161,3	22,9
Paskolos	1758,2	1725,6	-32,6	-1,9
Akcijos ir kitas kapitalas	6777,1	7022,7	245,6	3,6
Kitos gautinos sumos	3989,2	4202,0	212,8	5,3
Finansinis turtas, iš viso	19055,5	19754,7	699,2	3,7

Šaltinis – Statistikos departamentas

2 pav. Finansinio turto dinamika 2006–2007 m. (mlrd. Lt)

Šaltinis – Statistikos departamentas

Didžiausią įtaką finansinio turto pokyčiui turėjo: 245,6 mln. Lt padidėjęs akcijų ir kitas kapitalas (šio rodiklio kitimui daugiausia įtakos turėjo Lietuvos banko kapitalo padidėjimas), 212,8 mln. Lt padidėjusios kitos gautinos sumos, 161,3 mln. Lt padidėjusi vertybinių popierių vertė, išskyrus akcijas.

4. Finansiniai įsipareigojimai

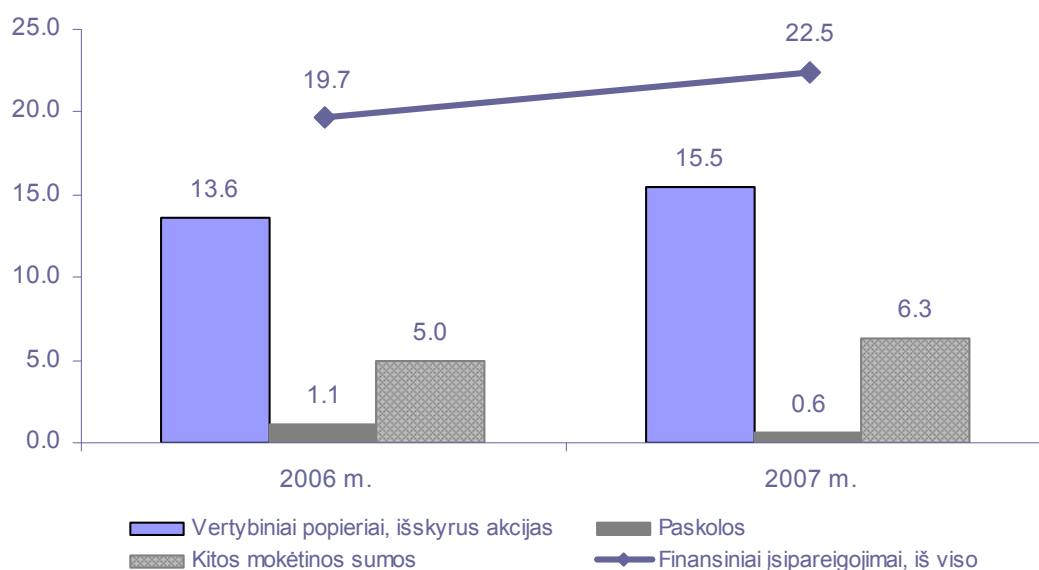
2007 m., palyginti su 2006 m., valstybės finansiniai įsipareigojimai padidėjo 13,9 proc. (2,7 mlrd. Lt). Per šį laikotarpį padidėjo valstybės finansiniai įsipareigojimai už vertybinius popierius, išskyrus akcijas, – 13,8 proc., kitos mokėtinos sumos – 26,7 proc., o sumažėjo įsipareigojimai pagal paskolas – 44,0 proc. (pastaraisiais metais valstybė daugiau skolinosi išleisdama Vyriausybės vertybinius popierius, o ilgalaikės paskolos nebuvo imamos ir jų negražintos dalies apimtys kasmet mažėjo) (6 lentelė, 3 pav.).

6 lentelė. Finansiniai įsipareigojimai (mln. Lt)

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Vertės pokytis	
			mln. litų	proc.
Vertybiniai popieriai, išskyrus akcijas	13 621,7	15 505,7	1 884,0	13,8
Paskolos	1 098,7	614,8	-483,9	-44,0
Kitos mokėtinos sumos	5003,0	6 338,4	1 335,4	26,7
Finansiniai įsipareigojimai, iš viso	19 723,4	22 458,9	2 735,5	13,9

Šaltinis – Statistikos departamentas

3 pav. Finansinių įsipareigojimų pokyčių 2006–2007 m. dinamika (mlrd. Lt)

Šaltinis – Statistikos departamentas

5. Nefinansinis turtas

Ilgalaikio materialiojo turto pokyčiai

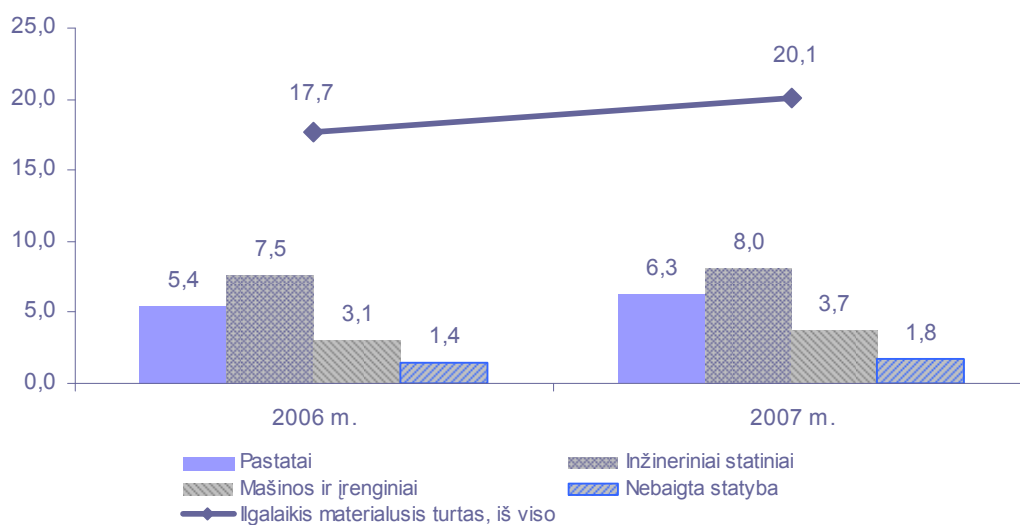
2007 m., palyginti su 2006 m., valstybės ilgalaikio materialiojo turto vertė padidėjo 13,4 proc. (per 2,3 mlrd. Lt). Didžiąją ilgalaikio materialiojo turto dalį sudarė pastatai ir inžineriniai statiniai (bendra jų vertė 2007 m. buvo 14,3 mlrd. Lt, arba 71,5 proc. visos šio turto vertės). Pastatų ir statinių vertė didėjo dėl naujos statybos, atliktų renovacijos ir rekonstrukcijos darbų, mašinų ir įrenginių vertė labiausiai didėjo dėl šio turto įsigijimo (7 lentelė, 4 pav.).

7 lentelė. Ilgalaikio materialiojo turto pokyčiai 2006–2007 m. (mln. Lt)

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Pokytis	
			mln. litų	proc.
Pastatai	5 441,7	6 281,8	840,1	15,4
Inžineriniai statiniai	7 518,4	8 049,7	531,3	7,1
Mašinos ir įrenginiai	3 121,8	3 738,9	617,1	19,8
Nebaigta statyba	1 410,1	1 754,7	344,6	24,4
Vertybės	16,6	38,8	22,2	133,7
Kitas ilgalaikis materialusis turtas	180,6	189,9	9,3	5,1
Ilgalaikis materialusis turtas, iš viso	17 689,2	20 053,8	2 364,6	13,4

Šaltinis – Statistikos departamentas

4 pav. Ilgalaikio materialiojo turto pokyčių dinamika 2006–2007 m. (mlrd. Lt)

Šaltinis – Statistikos departamentas

III. ATASKAITOS ATITIKTIS TEISĖS AKTŲ REIKALAVIMAMS, JOS DUOMENŲ TIKRUMAS IR TEISINGUMAS

1. Ataskaitos atitiktis teisės aktų reikalavimams

Ataskaita visais reikšmingais atžvilgiais parengta ir pateikta Valstybės kontrolei pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo⁵, Vyriausybės nutarimų⁶, kitų teisės aktų Ataskaitos sudarymui reikalavimus.

Pagal iki 2008 m. kovo 29 d. galiojusias Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatas⁷, nuo 2008 m. sausio 1 d. Statistikos departamento atliekamas funkcijas, rengiant valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą, turėjo perimti Finansų ministerija. Seimas 2008 m. kovo 13 d. priėmė Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymą⁸, pagal kurį viso valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą ir toliau iki viešojo sektoriaus reformos įgyvendinimo pavesta rengti Statistikos departamentui Vyriausybės nustatyta tvarka.

Valstybės kontrolė, įvertinusi Statistikos departamento pateiktą ataskaitos projektą⁹, nustatė neatitikimus, kurie Ataskaitoje ištaisyti.

Pavyzdžiai

1. Ataskaitos projekte buvo nurodytas valstybės finansinis turtas – akcijos ir kitas kapitalas 201,2 mln. Lt. Šis finansinis turtas ne visiškai atspindėjo tikrąjį šio turto padėtį, nes dalis šio turto yra akcijos, perduotos valdyti valstybės įmonei Valstybės turto fondas ir apskaitomos nominalia verte, kuri neatitinka tikrosios jų vertės. Valstybės įmonė Valstybės turto fondas savo apskaitoje šį turtą apskaito realia, turto vertintojų įvertinta verte, kuri, valstybės įmonės Valstybės turto fondo duomenimis, buvo 392,8 mln. Lt.

Duomenys patikslinti.

2. Vertinant pateiktus žemės gelmių išteklių rodiklius buvo nustatyta neatitikimų pagal atskiras žemės gelmių išteklių rūšis dėl nepakankamo Žemės gelmių išteklių registro funkcionalumo (nurodyta 12,3 mln. Lt vertė mažesnė nei turėjo būti).

Duomenys patikslinti.

3. Ataskaitos projekte buvo pateikti netikslūs duomenys apie 7 valstybės įmonių valdomą valstybės turtą 2007 m. (nurodyta 3,2 mln. Lt turto mažiau nei turėjo būti).

Duomenys patikslinti.

⁵ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2002-05-23 įstatymo Nr. IX-900 redakcija).

⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-10-17 nutarimas Nr. 1226 „Dėl valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitų rengimo ir teikimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-09-10 nutarimas Nr. 1429 „Dėl Turto apskaitos tvarkos ataskaitai apie valstybei arba savivaldybei nuosavybės teise priklausančią turtą rengti patvirtinimo“.

⁷ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729, 15 str. 2 d. (2006-07-18 įstatymo Nr. X-771 pakeitimais).

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymas, 2008-03-13 Nr. X-1452 (įsigaliojo nuo 2008-03-29).

⁹ Statistikos departamento 2008-07-30 raštas Nr.(1.7-111) SD-923 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitos“.

Audito metu patikrinta, ar valstybės turto rodikliai, valstybės įstaigų, institucijų, valstybės įmonių ir savivaldybių pateikti statistinėse metinėse ataskaitose, perkelti į Ataskaitą. Ataskaitos rodikliai iš esmės atitinka statistinių formų rodiklius, reikšmingų duomenų neatitikimų nenustatyta. Ataskaitoje nenustatyta reikšmingų iškreipimų, lyginant su valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis biudžeto programų sąmatų įvykdymo ataskaitomis, kurias Valstybės kontrolė auditavo, ir kitais Statistiko departamento tvarkomais duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta.

2. Ataskaitos duomenų tikrumas ir teisingumas

Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistema yra nevientisa – biudžetinės įstaigos apskaitą tvarko modifikuotu pinigų principu, valstybės pinigų fondai – pinigų principu, Valstybinis socialinio draudimo fondas ir valstybės įmonės – kaupimo principu. Šiuo metu vykdoma viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės reforma. Įgyvendinus numatytas priemones bus sudarytos prielaidos visą valstybės turtą parodyti viešojo sektoriaus subjektų apskaitoje ir konsoliduotų finansinių ataskaitų rinkinyje.

2.1. Ilgalaikis turtas

Ataskaitoje nurodyta, kad 2007 m. pabaigoje valstybės ilgalaikio materialiojo turto vertė buvo 20,1 mlrd. Lt, iš šios sumos valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų patikėjimo teise valdomas ilgalaikis materialusis turtas – 9,4 mlrd. Lt¹⁰.

Valstybiniai auditoriai, atlikę 2007 metų finansinių atskaitomybių vertinimą¹¹, negalėjo patvirtinti 741,1 mln. Lt ilgalaikio turto likučių (8 lentelė), t. y. 7,9 proc. valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų patikėjimo teise valdomo ilgalaikio materialiojo turto likučių.

¹⁰ Išskyrus valstybinės žemės fondą, išžvalgytus gamtinius išteklius ir kitą turtą, kurio vertė nėra nustatyta.

¹¹ Valstybės kontrolė atliko 79 valstybės institucijų ir įstaigų (be savivaldybių) finansinius (teisėtumo) auditus. Dėl 2007 m. finansinės atskaitomybės 25 atvejais pareiškė besąlyginę nuomonę, 38 atvejais – sąlyginę nuomonę ir 6 atvejais (Tautinių mažumų ir išeivijos departamente, Policijos departamente, Hidrometeorologijos tarnyboje, Chemijos, Termoizoliacijos ir Fizikinės elektronikos institutuose) – neigiamą nuomonę.

8 lentelė. Valstybės institucijų / įstaigų 2007 m. finansinių atskaitomybių duomenų, kurių tikrumo ir teisingumo nepatvirtino Valstybės kontrolės auditoriai, suvestinė

Institucija / įstaiga	Likutis, mln. Lt	Priežastys, dėl kurių nepatvirtinta
Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LRV	47,6	Nepateikti visi investicijų (statyba ar rekonstrukcija) finansavimą ir nebaigtos statybos vertės padidinimą pagrindžiantys dokumentai.
Šiaulių universitetas	59,7	Privatizavus universiteto bendrabutyje esamą butą, neperskaiciuota bendrabučio vertė.
Žemės ūkio ministerija	142,6	Nekilnojamojo turto registre neužregistruoti pastatai ir statiniai, taip pat nėra jų vertę pagrindžiančių dokumentų (bendra tokio turto vertė – 6 380 tūkst. Lt).
Lietuvos dailės muziejus	70,1	Neapskaičiuota dalis patikėjimo teise valdomų pastatų, finansinėje atskaitomybėje nurodytas neteisingas pastatų ploto ir vienetų skaičius, apskaitoje nurodyta neteisinga muziejinių vertybių vertė, neapskaičiuotas visas sukurtas turtas.
Lietuvos nacionalinis muziejus	41,5	Neteisingai apskaičiuoti kai kurie patikėjimo teise valdomi pastatai ir statiniai, neteisingai buvo skaičiuojamas pastatų, kurie yra pripažinti kultūros vertybėmis, nusidėvėjimas neapskaičiuotas visas sukurtas turtas.
Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešoji biblioteka	33,4	Neinventorizuota nebaigta statyba, netvarkyta nebaigtos statybos darbų apskaita, nepateikti dokumentai, įrodantys nebaigtos statybos darbų išlaidas, ilgalaikio turto nusidėvėjimas skaičiuotas neteisingai.
Vilniaus apskrities viršininko administracija	247,9	1. Nekilnojamojo turto registre užregistruotas patikėjimo teise valdomas turtas (inžineriniai tinklai, ūkiniai ir gamybiniai pastatai, kiti statiniai) apskaitoje nenurodytas. 2. Skaičiuotas ilgalaikio turto – kultūros vertybių nusidėvėjimą. 3. Neužregistruotos ir finansinėje atskaitomybėje nenurodytos pastatų rekonstrukcijos išlaidos.
Vilniaus Gedimino technikos universiteto Termoizoliacijos institutas	0,8	Įregistruoti ne visi pastatai, nepateikti dokumentai, įrodantys, kad institutas valdo šį turtą patikėjimo teise.
Alytaus apskrities viršininko administracija	97,5	Neužregistruoti Alytaus aeroklubo pastatai ir statiniai, dėl kurių teisėtumo vyksta teisiniai ginčai.
Iš viso	741,1	

Šaltinis – Valstybės kontrolės auditų rezultatai

2.2. Valstybinė žemė

2007 m. pabaigoje valstybei nuosavybės teise priklausančio turto didžiąją dalį sudarė valstybinės žemės fondas – 100,2 mlrd. Lt, arba 50 proc. viso valstybei priklausančio turto. Rengiant Ataskaitą nenaudojami valstybės institucijų, įstaigų ir organizacijų bei valstybės įmonių balansuose esantys duomenys apie žemę, nes nedidelė valstybinės žemės dalis yra įregistruota Nekilnojamojo turto registre ir įtraukta į valstybės institucijų, įstaigų, organizacijų ir valstybės

įmonių balansus, todėl iš jų duomenų negalima apskaičiuoti visos valstybinės žemės pinigine išraiška.

Duomenis dėl valstybinės žemės fondo rengia ir teikia kadastro tvarkytojo teritoriniai padaliniai, naudodami Nekilnojamojo turto registro duomenų bazės informaciją ir duomenis, teikiamus atskirų institucijų pagal Žemės valstybinės apskaitos taisykles.

Žemės valstybinės apskaitos vykdymo teisinės prielaidos iš esmės yra sukurtos (priimti Žemės įstatyme numatyti poįstatyminiai teisės aktai), tačiau nėra reglamentuotas žemės informacinės sistemos išsamus turinys, duomenų įrašymo ir tvarkymo procedūros. Žemės fondo apskaita vykdoma keliais pjūviais (ir plačiau nei nustatyta Eurostato klasifikatoriais), todėl tikslinga susiaurinti žemės duomenų pjūvius, remiantis tarptautiniais klasifikatoriais, parengti bendrą, naudotiną žemės apskaitai klasifikatorių.

2.3. Muziejinės vertybės

Muziejinių vertybių apskaitą tvarko konkretūs muziejai, o duomenys apie muziejines vertybes Ataskaitai suvedami Kultūros ministerijoje. 2007 m. pabaigoje muziejuose saugomų eksponatų buvo daugiau nei 5,7 mln. vienetų. Ataskaitoje pateiktas muziejinių vertybių skaičius vienetais, todėl ši turto rūšis nėra atspindėta bendroje valstybės turto vertėje.

Nurodoma tik pirktų muziejinių vertybių (įsigytų aukcionuose, kitais būdais) vertė, palyginant su analogais, turinčiais nustatytąją vertę. Kultūros ministerijos specialistų nuomone, muziejinės vertybės yra turtas, kurį sunku tiksliai įvertinti – kai kurios vertybės yra ne pirktos, o įsigytos kitais būdais, pvz., gauta dovanų ar atliekant archeologinius tyrimus rasti eksponatai.

Muziejinių vertybių apskaitos ir vertinimo metodika dar neparengta, todėl tik ją turėdami muziejai galės pinigais įvertinti saugomas vertybes.

2.4. Žemės gelmių išteklių

Ataskaitoje pateikiama Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos informacija apie žemės gelmių išteklius.

Ataskaitoje vertine išraiška pateikiami tik detalieji išžvalgyti žemės gelmių išteklių. Sąlyginė detalieji išžvalgytų gamtos išteklių vertė 2007 m. pabaigoje (58,3 mlrd. Lt) neatspindi viso valstybei priklausančio turto (žemės gelmių išteklių) vertės – neįvertintas turtas, kuris yra tik parengtinio išžvalgymo (gintaras, glaukonitinis priesmėlis, akmens druska ir geležies rūda). Parengtinio išžvalgymo išteklių sąlyginė vertė nėra apskaičiuota, todėl Ataskaitoje neatspindima visa valstybei priklausančių žemės gelmių išteklių vertė.

Valstybės kontrolė, teikdama preliminarias išvadas dėl Ataskaitos projekto, nurodė, kad Lietuvos geologijos tarnybos pateikti Statistikos departamentui duomenys apie kai kurių gamtos išteklių sąlyginę vertę nėra tikslūs – tam turėjo įtakos nepakankamas gamtos išteklių apskaitos reglamentavimas (nėra patvirtintos žemės gelmių vertės nustatymo metodikos).

Pastebėjimas

Vyriausybės 2008 m. spalio 14 d. nutarimu Nr. 1028¹² patvirtintame Valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plane numatyta priemonė „Parengti ir patvirtinti Žemės gelmių išteklių vertinimo metodiką“.

¹² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-10-14 nutarimas Nr. 1028 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“.

IV. TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO, DISPONAVIMO JUO PAŽEIDIMAI

1. Apskaitos klaidos

Valstybės kontrolės atliktų auditų metu nustatyti tokie pagrindiniai trūkumai valdant, naudojant ir disponuojant valstybės turtu:

1. Neapskaitytas (arba neteisingai apskaitytas) buhalterinėje apskaitoje ir neparodytas 2007 m. finansinėje atskaitomybėje patikėjimo teise valdomas ilgalaikis nekilnojamasis turtas (pastatai ir statiniai, patalpos). Neapskaityto turto bendra vertė – daugiau nei 24 mln. Lt (9 lentelė). Todėl yra rizika, kad neapskaitytas turtas gali būti prarastas.

9 lentelė. Neįtraukto į apskaitą turto vertė

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	Neapskaitytas turtas, tūkst. Lt
1.	Alytaus apskrities viršininko administracija	11 555,0
2.	Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	64,5
3.	Kultūros ministerijai pavaldi įstaiga Rusų dramos teatras	27,4
4.	Vilniaus dailės akademija	1 272,8
5.	Biotechnologijos institutas	33,1
6.	Lietuvos istorijos institutas	147,7
7.	Kauno apskrities viršininko administracija	10 917,1
	Iš viso	24 017,60

Šaltinis – Valstybės kontrolės auditų rezultatai

2. Dalis turto buvo neįvertinta, todėl neapskaityta institucijų / įstaigų buhalterinėje apskaitoje.

Pavyzdžiai

Institucija / įstaiga	Turto rūšis	Turto aprašymas
Lietuvos dailės muziejus	Pastatas-sandėlis	Liepų g. 12, Klaipėda, bendras plotas 38 kv. m
Lietuvos nacionalinis muziejus	Pastatas-muziejus	Arsenalo g. 5, Vilnius, bendras plotas 19,98 kv. m
Tarptautinės komisijos nacių ir sovietinio okupacinių režimų nusikaltimams Lietuvoje įvertinti sekretoriatas	Patalpos	Vilnius, Gedimino pr. 11, bendras plotas 14,14 kv. m
Klaipėdos teritorinė muitinė	Administracinis pastatas	Palanga, bendras plotas 84 kv. m
Mykolo Romerio universitetas	Pastatai ir statiniai	Putvinskio g. 68 ir 70, Kaunas, K. Donelaičio g. 68, Kaunas, E. Ožeškienės g. 41, Kaunas

3. Auditų metu nustatyta atveju, kai valstybės turtas buvo neteisingai apskaitytas.

Pavyzdžiai

Institucija / įstaiga	Turto aprašymas	Nustatyti trūkumai
Lietuvos istorijos institutas	2 pastatai Vilniuje, bendras plotas 3620 kv. m	Apskaitytas kaip vienas pastatas
Lietuvos nacionalinis muziejus	Pastatai: Kosciuškos g. 1, Vilnius, Kosciuškos g. 3, Vilnius, Bokšto g. 20, Vilnius, kiti pastatai	Į apskaitą įtrauktų pastatų ir statinių vienetai (įtraukti kaip 1 vienetas) neatitinka VĮ Registrų centro duomenų (3 ar daugiau vienetų)
Mykolo Romerio universitetas	3 pastatai Vilniuje, bendras plotas 5873,09 kv. m	Apskaityta kaip vienas pastatas
Mykolo Romerio universitetas	pastatas - bendrabutis, Vilniuje, bendras plotas 3171 kv. m	Apskaityta kaip bendrabutis, nors įrengtos administracinės mokymo patalpos
Mykolo Romerio universitetas	patalpos Kaune, bendras plotas 731,1 kv. m	Apskaityta kaip administracinės patalpos, nors įregistruota kaip gyvenamasis namas
Vilniaus dailės akademija	3 pastatai Vilniuje, bendras plotas 551,67 kv. m	Apskaityta kaip 1 pastatas, nors NTR įregistruoti 3 pastatai

4. Kiti dažni pažeidimai:

- nurodyta neteisinga turto vertė;
- neapskaitytas įstaigos arba pavaldžių biudžetinių įstaigų pagal panaudos sutartis naudojamas ilgalaikis turtas;
- neteisingai apskaičiuotas nusidėvėjimas;
- apskaitytos likviduotų bendrovių akcijos;
- neapskaitytos nebaigtos statybos išlaidos;
- ilgalaikio ir trumpalaikio turto apskaita buvo tvarkoma nesilaikant finansų ministro patvirtintų Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių reikalavimų;
- neapskaitytas pagal autorines sutartis sukurtas turtas.

2. Valstybės valdomo ilgalaikio materialiojo turto registracija

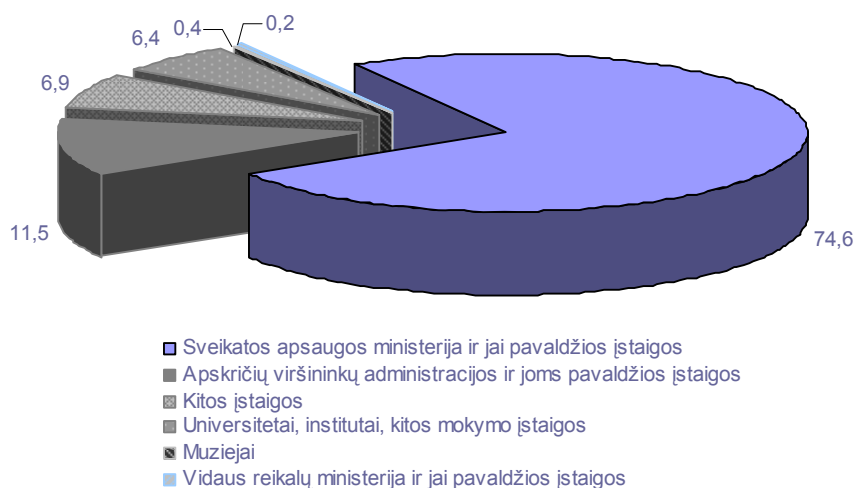
Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio 4 dalyje nurodyta, jog valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausantis registruotinas turtas teisės aktų nustatyta tvarka turi būti registruojamas viešuosiuose registruose, o Nekilnojamojo turto registro įstatymo¹³ 9 straipsnyje nustatyta, kad Nekilnojamojo turto registre

¹³ Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymas, 1996-09-24 Nr. I-1539.

registruojami nekilnojamieji daiktai (žemės sklypai, statiniai, butai daugiabučiuose namuose, patalpos), jeigu jie Nekilnojamojo turto kadastro įstatymo nustatyta tvarka yra suformuoti kaip atskiri nekilnojamojo turto objektai ir jiems suteiktas unikalus numeris.

Valstybinių auditų metu¹⁴ nustatyta atvejų, kai valstybės turtas, valdomas patikėjimo teise arba šio turto panaudos sutartys nebuvo registruoti Nekilnojamojo turto registre; nurodytas ne faktinis turto naudotojas; nepatikslinti kadastro duomenys (pasikeitusi pastato paskirtis, plotas). Dėl šių priežasčių kai kuriais atvejais nebuvo galima tiksliai nustatyti turto priklausomybės (daiktinės teisės į turta). Neįregistruota 13 žemės sklypų (bendras jų plotas – 21,98 ha, 3 įvertintų sklypų vertė – 287,9 tūkst. Lt, 10 sklypų vertė nenustatyta). Nustatyta atvejų, kai nekilnojamas turtas buvo neteisingai įregistruotas (bendra vertė – 224,1 mln. Lt, 238 turto vienetai, 6 turto vienetų vertė nenustatyta). 6,5 proc. neįregistruoto turto neįvertinta, neparengti detalūs žemės sklypų planai ir tokio turto vertė iš viso sudaro virš 2,4 mln. Lt (56 turto vienetai, 5 turto vienetų vertė – nenustatyta). Daugiausia turto buvo neužregistravę ar nepatikslinę duomenų šie turto valdytojai: Sveikatos apsaugos ministerija ir jai pavaldžios įstaigos, apskričių viršininkų administracijos ir joms pavaldžios įstaigos, mokymo ir mokslo įstaigos (5 pav.).

5 pav. Valdomas ilgalaikis turtas, kuris neįregistruotas Nekilnojamojo turto registre arba duomenys apie turtą neatitinka (proc.)

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pavyzdys –Nekilnojamojo turto registre neįregistruotas turtas

Sveikatos apsaugos ministerija dalies savo valdomų pastatų ir statinių nėra įregistravusi Nekilnojamojo turto registre:

- VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Žalgirio klinikai perduoti pastatai Vilniuje, Žalgirio g. 115, 117;
- VŠĮ Vilniaus universiteto vaikų ligoninei perduoti pastatai Vilniuje, Santariškių g. 4, 7, P. Baublio g. 3B;
- VŠĮ VUL Santariškių klinikoms perduoti pastatai Vilniuje, Santariškių g. 2, P. Baublio g. 3B, 4; poilsio namai Palangoje, Jūros g. 65/Vilties takas 13;

¹⁴ Valstybės kontrolė, vykdydama finansinio (teisėtumo) audito 2007 m. programą, atliko 102 auditus (79 – valstybės institucijose ir įstaigose, 23 – savivaldybėse).

- VŠĮ Kauno medicinos universiteto klinikoms perduoti pastatai Kaune, Eivenių g. 2, A. Juozapavičiaus g. 31, Savanorių pr. 219A;
- poilsiavietė Veisiejų apyl., poilsio namai Nidoje, G. D. Kuverto g.;
- VŠĮ Žiegždrių psichiatrijos ligoninei perduoti nuotekų valymo įrenginiai Žiegždriuose, Kauno r.;
- ministerijos patikėjimo teise valdomas pastatas Birštone, Algirdo g. 32.

Ministerijai ankstesnių auditų metu buvo teikta rekomendacija įregistruoti nekilnojamąjį turtą Nekilnojamojo turto registre savo vardu. Ministerija ėmėsi priemonių rekomendacijai įgyvendinti – nekilnojamąjį turtą įregistruoti ministerijos vardu įgaliojo viešąsias įstaigas: VŠĮ Kauno medicinos universiteto klinikas, VŠĮ Vilniaus universiteto ligoninės Žalgirio kliniką, VŠĮ Vilniaus universiteto vaikų ligoninę, VŠĮ VUL Santariškių klinikas. VŠĮ Žiegždrių psichiatrijos ligoninė nebuvo įgaliota įregistruoti nekilnojamąjį turtą ministerijos vardu. Be to, iki šiol nesprendžiamas ministerijos patikėjimo teise valdomo pastato Birštone, Algirdo g. 32, registracijos klausimas. Pažymėtina, kad ministerijoje nėra paskirtų atsakingų už nekilnojamojo turto registraciją Nekilnojamojo turto registre asmenų.

Taip pat auditų metu nustatyta, kad Nekilnojamojo turto registre neįregistruotas turtas, perduotas pagal panaudos sutartis.

Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 30 d. nutarimu Nr. X-1655 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2006 metų ataskaitos“ Vyriausybei buvo pasiūlyta nedelsiant imtis priemonių valstybei nuosavybės teise priklausančios žemės įregistravimui Nekilnojamojo turto registre ir valstybės institucijų, įstaigų naudojamos valstybinės žemės sklypų ribų nustatymui, registravimui ir apskaitai. Vyriausybė patvirtino valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių planą. Šiame plane numatytas preliminarus biudžeto lėšų, reikalingų turtui registruoti, poreikis pagal turto rūšis, ir rekomendavo savivaldybėms dalyvauti jį įgyvendinant¹⁵.

10 lentelė. Biudžeto lėšų, reikalingų valstybei nuosavybės teise priklausančiam turtui registruoti, suvestiniai duomenys pagal turto rūšis

Eil. Nr.	Nekilnojamojo turto registre registruojamo turto rūšis	Preliminarus lėšų registravimui poreikis (tūkst. Lt)
1.	Valstybinės reikšmės miškai	53 841
2.	Valstybiniai keliai	47 656
3.	Geležinkeliai	11 000
4.	Kitas nekilnojamas materialusis turtas	8 948
5.	Savivaldybėms patikėjimo teise perduotas turtas	20 971
	Iš viso	142 416

Šaltinis – VĮ Valstybės turto fondas

Nustatyta, kad Lietuvos Respublikos atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo ir savivaldybių biudžetų projektuose, atsižvelgiant į valstybės biudžeto finansines galimybes, bus numatytos lėšos valstybės turtui inventorizuoti, vertinti ir įregistruoti atitinkamuose registruose. Valstybės įmonės savo patikėjimo teise valdomo valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimą, vertinimą ir

¹⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-10-14 nutarimas Nr. 1028 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“.

įregistravimą atitinkamuose registruose finansuoja iš savo lėšų. Valstybės biudžete nesant pakankamai lėšų turtui inventorizuoti ir registruoti, pirmiausia turi būti inventorizuoti ir registruoti gyvenamieji ir negyvenamieji pastatai ir inžineriniai statiniai (išskyrus susisiekimo komunikacijas).

3. Turto įsigijimas, naudojimas ir jo perdavimas naudotis kitiems subjektams

Auditų metu nustatyta atvejų, kai valstybės institucijos ar savivaldybių administracijos (joms pavaldžios įstaigos) įsigijo ilgalaikį turtą ar jį rekonstravo (statė) nesivadovaudamos Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis: netaikyti Viešųjų pirkimų įstatymu nustatyti pirkimo būdai, procedūros; atliktų pirkimų vertė viršijo įstatyme nurodytą tokių pirkimų vertės ribą.

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą valstybės turtas gali būti perduotas panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudoti valstybines funkcijas įgyvendinantiems subjektams. Valstybinių auditų metu surinktais duomenimis, 69 valstybės institucijos, įstaigos ir organizacijos viešosioms įstaigoms, labdaros ir paramos fondams, asociacijoms ir politinėms partijoms, socialinės įmonės statusą turintiems juridiniams asmenims ir kitiems subjektams neatlygintinai perdavė 1 373 patalpų, kurių bendras plotas – per 1 122 tūkst. kv. m, jų likutinė vertė – daugiau nei 411 mln. Lt.

Iš 79-ių Valstybės kontrolės audituotų valstybės institucijų ir įstaigų, 11-oje (14 proc. visų audituotų institucijų / įstaigų) nustatyta, kad valstybės turtas perduotas kitiems subjektams naudoti nesivadovaujant atitinkamų teisės aktų nuostatomis. Nustatyta atvejų, kai, pvz., valstybės turtas perduotas naudoti be panaudos ar nuomos sutarčių, išnuomotas neterminuotam laikotarpiui, t. y. ilgesniam nei 10-ies metų terminui.

Pavyzdžiai

Institucija / įstaiga	Nustatyti pažeidimai
Telšių apskrities viršininko administracija	Apskritis nesudarė žemės sklypų panaudos sutarčių su žemės sklypų naudotojais.
Šiaulių apskrities viršininko administracija	Sudarė valstybei nuosavybės teise priklausančio turto nuomos sutartis neterminuotam laikotarpiui.
Molėtų rajono savivaldybė	Patikėjimo teise valdomą turtą perdavė viešosioms įstaigoms neatlygintinai valdyti ir naudoti neterminuotam laikui.
Anykščių rajono savivaldybė	Patikėjimo teise valdomą turtą perdavė viešosioms įstaigoms neatlygintinai valdyti ir naudoti ilgesniam negu 10 metų terminui.

Valstybinių auditų metu nustatyta ir kitų atvejų, kai valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas buvo valdomas, naudojamas, juo disponuojama nesilaikant visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principų, nustatytų Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme. Pavyzdžiui, turtas likviduojamas (nugriaunamas)

pažeidžiant teisės aktų nuostatas, neapdraudžiamas subjekto iš institucijos gautas ilgalaikis turtas, nekontroliuojamas perduoto turto naudojimas.

V. VALSTYBĖS TURTO NAUDOJIMO, VALDYMO ATSKIROSE SRITYSE EFEKTYVUMO PROBLEMOS

1. Tarnybinės gyvenamosios patalpos

Valstybinių auditų metu nustatyta, kad 2007 m. sausio 1 d. 36 valstybinės institucijos, įstaigos ir organizacijos (įskaitant joms pavaldžias įstaigas) patikėjimo teise valdė 773 atskiras tarnybines gyvenamąsias patalpas, o 2007 m. gruodžio 31 d. 35-os įstaigos – 712 atskirų tarnybinių gyvenamųjų patalpų¹⁶. 2007 metais buvo išsigytos 4 tarnybinės gyvenamosios patalpos, 65-ioms tarnybinių gyvenamųjų patalpų statusas panaikintas, 49-ios iš jų perduotos kitų asmenų nuosavybėn. Detalus duomenys apie tarnybines gyvenamąsias patalpas 2007 m. pateikiami 1 priede.

Auditų metu nebuvo nustatyta atvejų, kai išsigyjant tarnybines gyvenamąsias patalpas būtų pažeistos Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatos ir Vyriausybės 2003 m. birželio 25 d. nutarimu Nr.841 patvirtinto Žemės, esamų pastatų ir kitų nekilnojamųjų daiktų pirkimo arba nuomos ar teisių į šiuos daiktus išsigijimo tvarkos aprašo nuostatos. Nustatyti šie pagrindiniai neatitikimai, klaidos ir problemos:

- Turimos tarnybinės gyvenamosios patalpos buvo neįregistruotos Nekilnojamojo turto registre (arba įregistruotos klaidingai) 6–iose įstaigose: Kauno medicinos universitete, Vytauto Didžiojo Universiteto Kauno botanikos sode, Valstybės saugumo departamente, tarnybose prie Aplinkos apsaugos ministerijos (Lietuvos hidrometeorologijos tarnyboje, Lietuvos geologijos tarnyboje, Lietuvos standartizacijos departamente).

- 4 – ose įstaigose apskaitant tarnybines gyvenamąsias patalpas buvo nustatyti Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių pažeidimai:

	Institucija / įstaiga	Turtas	Pastabos
1.	Vilniaus dailės akademija	Pastatas-bendrabutis Vilniuje, Latako g. 2	Nustatyta tvarka neapskaitytos patalpos.
2	Vidaus reikalų ministerija	36 tarnybiniai butai ir negyvenamosios patalpos, esančios Vilniuje, J.Kairiūkščių g. 5	Ilgalaikio turto apskaitos registre įregistruoti kaip vienas nekilnojamojo turto vienetas – gyvenamosios patalpos. <i>Pokyčiai po audito: Trūkumai ištaisyti</i>
3	Krašto apsaugos ministerija (Lietuvos kariuomenė)	Patalpos (butai) Kaune, Vilniuje, Klaipėdoje, Panevėžyje, Rukloje	Butai įregistruoti VĮ Registrų centre kaip atskiri nekilnojamojo turto vienetai, tačiau apskaityti namų, kuriuose yra šie butai, verte.

¹⁶ Valstybės kontrolė, vykdydama finansinio (teisėtumo) audito 2007 m. programą, atliko 102 auditus (79 – valstybės institucijose ir įstaigose, 23 – savivaldybėse). I audituojamų subjektų skaičių neįtrauktos asignavimų valdytojų vadovaujamoms institucijoms pavaldžios įstaigos, tačiau duomenys iš jų buvo gauti ir apibendrinti.

4.	Valstybės saugumo departamentas	Patalpos Palangos mieste	Neteisingai apskaitytos patalpos, kurios išnuomos kaip gyvenamosios, nors vadovybės sprendimo dėl šių patalpų pripažinimo gyvenamosiomis nėra.
----	---------------------------------	--------------------------	--

- 7-iose įstaigose nebuvo sudaryti darbuotojų (tarnautojų), kuriems gali būti suteiktos tarnybinės gyvenamosios patalpos, kategorijų sąrašai ir/ar 8–iose įstaigose nebuvo vykdoma tarnybinių gyvenamųjų patalpų poreikio ir/ar naudojimo apskaita.

Nustatyta keletas atvejų, kai: ne su visais nuomininkais sudarytos tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomos sutartys, arba sutartys sudarytos su asmenimis, neįtrauktais į įstaigos darbuotojų (tarnautojų), kuriems gali būti suteiktos tarnybinės gyvenamosios patalpos, kategorijų sąrašą; nuomojamų tarnybinių gyvenamųjų patalpų 1 kv. metro naudingojo ploto nuomos mokestis nustatytas nesivadovaujant teisės aktais arba iš viso nenustatytas; nepakankamai kontroliuojama, kaip tarnybinių gyvenamųjų patalpų nuomininkai atsiskaito už komunalines paslaugas, kai atsiskaitoma tiesiogiai šių paslaugų teikėjams. Dalis subjektų turi apgyvendintų gyvenamųjų patalpų, kurioms teisės aktų nustatyta tvarka nesuteiktas tarnybinių gyvenamųjų patalpų statusas.

Pokyčiai

Vyriausybė 2008-07-16 nutarimu Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 43 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos statuto 33 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento įstatymo 33 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento statuto 48 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 63, 64 ir 72 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 52 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“ pateikė Seimui įstatymų pakeitimų projektus, kuriuose siūlo atsisakyti atskirų institucijų pareigūnų aprūpinimo tarnybiniais butais.

2. Nenaudojamos ir niekam neperduotos patalpos ir pastatai

Valstybinių auditų metu surinkome duomenis apie 2007 m. pabaigoje valstybės institucijų, įstaigų ir organizacijų nenaudojamą (nereikalingą) ir niekam neperduotą nekilnojamąjį ilgalaikį turtą (gyvenamąsias ir negyvenamąsias patalpas ir pastatus)¹⁷. Nustatyta, kad 92 įstaigos (įskaitant pavaldžias) 2007 m. pabaigoje valdė 1014 vienetų gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų ir patalpų, kurios buvo nenaudojamos (nereikalingos) jų veiklai. Šio nekilnojamojo turto bendrasis plotas – 250 908,5 kv. m.¹⁸ Didžiausią šio ilgalaikio nekilnojamojo turto dalį (708 turto vienetus, kurių bendras plotas – 177 476,3 kv. m) patikėjimo teise valdė Krašto apsaugos ministerija, kitos

¹⁷ Valstybės kontrolė, vykdydama finansinio (teisėtumo) audito 2007 m. programą, atliko 102 auditus (79 – valstybės institucijose ir įstaigose, 23 – savivaldybėse). I audituojamų subjektų skaičių neįtrauktos asignavimų valdytojų vadovaujamos institucijoms pavaldžios įstaigos, tačiau duomenys iš jų buvo gauti ir apibendrinti.

¹⁸ Apskaičiuotas 87 proc. (830 vienetų) nekilnojamojo turto vienetų bendras plotas. Likusios dalies (13 proc., arba 122 turto vienetų) valdomo ir nenaudojamo turto plotas dėl netikslų apskaitos duomenų nebuvo nustatytas.

valstybės institucijos ir joms pavaldžios įstaigos valdė 306 nekilnojamojo turto vienetus, kurių bendras plotas – 73 432,2 kv. m (11 lentelė).

11 lentelė. Nenaudojamo (arba nereikalingo) ilgalaikio materialiojo turto ploto pasiskirstymas pagal valdymo sritis

Turto valdymo sritis	Nenaudojamo ilgalaikio turto	
	plotas, kv. m	lyginamasis svoris nuo bendro ploto, proc.
Krašto apsaugos ministerijos	177476,3	70,73
Apskričių viršinių administracijų	37040,29	14,76
Sveikatos apsaugos ministerijos	12350,88	4,92
Vidaus reikalų ministerijos	9264,08	3,69
Švietimo ir mokslo ministerijos	7171,16	2,86
Valstybės institucijos ir įstaigos	4391,44	1,75
Kultūros ministerijos	1767,65	0,7
Teisingumo ministerijos	690,44	0,28
Aplinkos ministerijos	498,06	0,20
Finansų ministerijos	186,24	0,07
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos	72	0,03
Iš viso	250908,5	100,0

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 22 straipsnis nustato valstybės ir savivaldybių turto pripažinimo nereikalingu ir netinkamu (negalimu) naudoti tvarką. Sprendimą dėl valstybės ar savivaldybių turto pripažinimo nereikalingu arba netinkamu (negalimu) naudoti priima turto valdytojas, išskyrus sprendimus dėl turto perdavimo patikėjimo teise valstybines ir savivaldybių funkcijas vykdančioms subjektams, kuriuos priima Vyriausybė ir savivaldybės taryba. Įstatymas nenustato laikotarpio, per kurį turi būti priimtas sprendimas dėl nereikalingo arba netinkamo (negalimo) naudoti valstybės turto panaudojimo ar nurašymo.

Auditų metu surinkti duomenys rodo, kad valstybės institucijų, įstaigų ir organizacijų nenaudojamo (arba nereikalingo) turto problemos ilgą laiką nebuvo tinkamai sprendžiamos. Daug turto nenaudojama (arba nereikalingi įstaigų poreikiams) daugiau kaip 10 metų (91 vienetas patalpų, be to 116 atvejų auditų metu nepavyko nustatyti, nuo kada turtas nenaudojamas¹⁹). Dalis pastatų ir patalpų yra avarinės būklės, fiziškai ir funkcionaliai susidėvėjusios ir netinkamos eksploatacijai, arba joms reikalinga rekonstrukcija (kapitalinis remontas).

Pavyzdžiai

Vilniaus apskrities viršinininko administracija ir jai pavaldžios įstaigos patikėjimo teise valdė 36 vnt. įvairios paskirties patalpų. Bendras šių patalpų plotas – 12 670 kv. m. Dauguma pastatų yra sugriuvę, netinkami naudoti. Dalis patalpų 2008 m. yra perduota Generalinei miškų urėdijai, Vilniaus teritorinei ligonių kasai. Tačiau yra atvejų, kad ir perdavus turtą faktiškai juo nesinaudojama. Pavyzdžiui, patalpos (miegamieji korpusai, Stirniuose, Trakų raj.) panaudos sutartimi perduoti naudotis VŠĮ „Aušveita“ pensionatui, tačiau faktiškai turtas nenaudojamas.

¹⁹ Neskaitant Krašto apsaugos ministerijos valdomo turto.

Šiaulių apskrities viršininko administracijai pavaldžios įstaigos (Dabikinės specialaus ugdymo centras, Linkuvos pensionatas) valdė ir apskaitė 9 patalpas (gyvenamąsias, pagalbines, ūkio patalpas), iš viso 1392 kv. m. ploto, kuriuos dėl jų netinkamumo eksploatuoti nenaudoja nuo 1990 m.

Standartizacijos departamentas prie Aplinkos ministerijos valdo ir apskaito 133 kv. m. patalpas Vilniuje, Dariaus ir Girėno g. 39, tačiau nuo 1994 m. patalpų nenaudoja, nes jos remontuotinos, lėšų remontui neskiriama.

Vytauto Didžiojo universitetas nuo 1996 m. nenaudoja gamybinio pastato Kaune, Kuzmos g. 7a (patalpų plotas 319 kv. m.), nes patalpos remontuotinos, lėšų remontui neskiriama.

- Dalis valdomų patalpų (rekonstravus esamas ar pakitus institucijos struktūrai – panaikinus atskirus padalinius, reorganizavus institucijas, nevykdant kai kurių funkcijų) tapo nereikalinga arba neatitiko įstaigų veiklos tikslų.

Pavyzdžiai

Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai pavaldžios institucijos (Biržų, Kaišiadorių, Kėdainių, Marijampolės, Plungės, Prienų, Radviliškio, Raseinių, Šalčininkų, Šilutės, Švenčionių, Ukmergės, Vilkaviškio, Vilniaus, Ignalinos rajonų VMVT) – 2007 metų pabaigoje patikėjimo teise valdė 28 patalpas, pastatus ar jų dalis. Bendras šių patalpų plotas sudarė 3 695 kv. m. Dalis patalpų buvo nenaudojama nuo 1996–1998 m., panaikinus veterinarijos apylinkių ligonines. Po 2008 metais atlikto Valstybės kontrolės audito, 10 patalpų ir statinių buvo perduota VĮ „Valstybės turto fondui“.

Utenos apskrities viršininko administracija nuo 2006 m. vasario mėn. nenaudoja įvairių buvusio Tuberkuliozinio skyriaus patalpų, kurių bendras plotas 736 kv. m.

- Keli valdomi ir nenaudojami pastatai yra įtraukti į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą.

Pavyzdys

Marijampolės apskrities viršininko administracijai pavaldžios įstaigos: Didvyžių pensionatas apskaito 3 pastatus – gyvenamuosius namus, kurie nenaudojami nuo 1995 m. Pastatai avarinės būklės, reikalingas remontas, priklauso dvaro kompleksui. Gelgaudiškio internatinė mokykla apskaito 2 pastatus, pripažintus kultūros vertybėmis (mokyklą ir ūkinį pastatą), kuriems reikia kapitalinio remonto.

Pateikti pavyzdžiai rodo, kad šalyje nėra valstybei priklausančio turto bendrosios politikos ir jo valdymo strategijos, trūksta už valstybės turto valdymą atsakingų ir juo disponuojančių institucijų iniciatyvos, jų atsakingo požiūrio į valstybės turto valdymą, kompleksiškai neveikia valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo vidaus kontrolė, iki šiol nėra valstybės turto valdymo politiką formuojančios ir įgyvendinančios institucijos. Nėra institucijos, kuri rinktų ir apibendrintų duomenis apie nereikalingus ir nenaudojamus nekilnojamojo turto vienetus.

Pažanga

Per 2008 m. Krašto apsaugos sistemos padaliniai dalį nenaudojamo (nereikalingo) ilgalaikio turto (374 turto vienetus, bendras plotas – 58,4 tūkst. kv. m) Vyriausybei leidus nurašė, perdavė VĮ Valstybės turto fondui, numatė įtraukti į turto atnaujinimo programą, išnuomojo.

3. Buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto apskaita

Valstybės kontrolė įvertino, kaip šalies apskričių viršininkų administracijos valdo ir naudoja buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti (toliau – SDAALR) turta. Nustatyti teisės aktų pažeidimai dėl SDAALR turto inventorizavimo, jo teisinės registracijos

teisėtumo, turto valdymo, naudojimo ir kontrolės rodo, jog apskričių viršininkų administracijos nepakankamai užtikrino tinkamą buvusios SDAALR turto priežiūrą.

Buhalterinės apskaitos duomenimis, dešimt administracijų 2004 metais inventorizavo ir apskaitoje užregistravo iš viso 34,6 mln. Lt išlikusio buvusios SDAALR turto, o 2007 m. gruodžio 31 d. šio turto likutis buvo 35,1 mln. Lt.

Nustatyta, kad ne visos apskričių viršininkų administracijos (toliau – Administracijos) tinkamai inventorizavo SDAALR turtą, kaip reikalaujama Vyriausybės nutarime²⁰. Pavyzdžiui, Alytaus, Klaipėdos, Marijampolės, Panevėžio ir Vilniaus apskrityse dalis statinių yra neinventorizuota ir neįregistruota, todėl nebuvo galima nustatyti, kam jie priklauso. Tik Kauno administracijos inventorizacijos komisija nustatė ir į buhalterinę apskaitą įtraukė iki tol neįregistruoto SDAALR turto.

Administracijos nesirūpino buvusios SDAALR išlikusio turto registracija: patikėjimo teise valdomi orlaiviai Civilinių orlaivių registre buvo įregistruoti ne valstybės, bet Lietuvos aeroklubo nuosavybės teise; laivai neįregistruoti Vidaus vandenių laivų registre; ne visas turtas užregistruotas administracijų apskaitos registruose ir Nekilnojamojo turto registre.

Administracijose su subjektais, valdančiais buvusios SDAALR turtą panaudos pagrindais, nebuvo pasirašytos dalies žemės sklypų, kuriuose šis turtas yra, panaudos sutartys arba jos neįregistruotos Nekilnojamojo turto registre. Dalis žemės sklypų po pastatais ir statiniais nesuformuota. Be to, atsakingi darbuotojai nepakankamai kontroliavo, kaip panaudos gavėjai laikosi turto panaudos sutarčių sąlygų ir ne visais atvejais ėmėsi priemonių nustatytiems pažeidimams pašalinti.

Auditų metu nustatyti trūkumai, turėję įtakos finansinių atskaitomybių teisingumui ir valstybės lėšų bei turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumui, atskleidė, kad administracijose nustatytos vidaus kontrolės procedūros ne visais atvejais buvo nuoseklios ir pakankamos, todėl turėtų būti tobulinamos.

Iki 2008-06-17 galiojo buvusios Ekonomikos ministerijos sudarytos ir apskričių viršininkams perduotos panaudos sutartys, kurių jie negali nutraukti. Priėmus įstatymo ir kitų teisės aktų pataisas, apskričių viršininkai galėtų nutraukti anksčiau sudarytas panaudos sutartis, o ne pagal paskirtį naudojamas turtas galėtų būti privatizuojamas ar perduodamas kitoms valstybės institucijoms.

Audito metu administracijose nustatyti teisės aktų pažeidimai dėl buvusios SDAALR turto inventorizavimo, šio turto teisinės registracijos teisėtumo, pagrįstumo ir apskaitos, taip pat dėl turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo buvo apsvarstyti Seimo Audito komitete 2008 m. birželio

²⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-02-04 nutarimas Nr. 125 „Dėl buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto inventorizavimo“.

11 d. Valstybės kontrolė pareiškė nuomonę, kad būtina tobulinti teisės aktus, reglamentuojančius SDAALR turto naudojimą, kad buvusios SDAALR turtą bus galima naudoti efektyviau ir racionaliau, vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nustatytais principais ir tvarka.

Pokyčiai

Seimas 2008 m. birželio mėn. priėmė du įstatymus:

1. 2008-06-17 Nr. X-1616 „Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto“ pakeitimo įstatymas“. Įstatymu pavesta Vyriausybei perimti visą turtą ir nustatyta, kad buvusios SDAALR turtas naudojamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo tvarka ir pagal tikslinę jo paskirtį.

2. 2008-06-17 Nr. X-1617 „Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusios Savanoriškosios draugijos armijai, aviacijai ir laivynui remti turto tolesnio naudojimo“ ir jį keitusių įstatymų pripažinimo netekusiais galios įstatymas“.

Daugelį klaidų ir neatitikimų apskričių administracijos ištaisė auditų metu. Nors apskričių viršininkų administracijos įgyvendino ne visas rekomendacijas dėl buvusios SDAALR turto, tačiau sudarė priemonių rekomendacijoms įgyvendinti planus, numatė įgyvendinimo terminus.

4. Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimas

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio 5 dalies nuostatas, įsigaliojusias nuo 2008 m. sausio 1 d., užtikrinant sprendimų, susijusių su valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo, kokybę ir jų priėmimo procedūrų koordinavimą, naudojamosi valstybės turto informacinės paieškos sistema. Valstybės turto informacinės paieškos sistemą tvarko Vyriausybės įgaliota valstybės institucija ar valstybės įmonė. Vyriausybė tvirtina valstybės turto informacinės paieškos sistemos nuostatus. Vadovaujantis Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymu²¹ nustatyta, kad valstybės turto informacinės paieškos sistema turi būti naudojamosi nuo 2009 m. liepos 1 d.

Pagal šio įstatymo 23 straipsnio 4 dalies nuostatas, įsigaliojusias nuo 2008 m. kovo 29 d., Vyriausybė iki 2009 m. sausio 1 d. turi parengti ir patvirtinti teisės aktus, reikalingus įstatymo 15 straipsnio 5 dalies nuostatomis įgyvendinti.

Seimo 2007-06-27 nutarimu Nr. X-1227²² Vyriausybei buvo pasiūlytos priemonės įgyvendinti įstatymo nuostatas. 12 lentelėje šių priemonių dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo įgyvendinimo vertinimas.

²¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymas, 2008-03-13 Nr. X-1452.

²² Lietuvos Respublikos Seimo 2007-06-27 nutarimas Nr. X-1227 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 metų ataskaitos“.

12 lentelė. Seimo pasiūlytų priemonių dėl Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo įgyvendinimo vertinimas

Eil. Nr.	Priemonė	Pirminis įvykdymo terminas	Pakeistas įvykdymo terminas ²³	Vertinimas (komentaras)
1.	Parengti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimo kiekinė ir vertinė išraiška, įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių planą, numatyti lėšų poreikį, įgyvendinimo terminus ir atsakingus asmenis.	2007-11-01	2008-05-01	Įvykdyta vėluojant. Vyriausybė 2008-10-14 priėmė nutarimą Nr. 1028 ²⁴ . Jame taip pat numatyti atsakingi vykdytojai ir preliminarus biudžeto lėšų kai kurioms priemonėms poreikis.
2.	Paskirti instituciją, atsakingą už valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbus.	2007-08-01	-	Įvykdyta vėluojant. Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 88825 valstybės įmonei Valstybės turto fondui pavesta organizuoti minėtos sistemos kūrimo darbus.
3.	Patvirtinti valstybės turto informacinės paieškos sistemos nuostatus.	2007-09-01	2008-07-01	Neįvykdyta. Valstybės turto fondas 2008-09-09 atitinkamoms institucijoms pateikė pakartotinai derinti Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos steigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“ projektą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 888²⁶ valstybės įmonei Valstybės turto fondui buvo pavesta organizuoti minėtos sistemos kūrimo darbus. 13 lentelėje pateikiamas šiuo nutarimu patvirtintų priemonių įgyvendinimo vertinimas.

13 lentelė. Vyriausybės patvirtintų priemonių dėl Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo įgyvendinimo vertinimas

Eil. Nr.	Priemonė	Įvykdymo terminas	Vertinimas (komentaras)
1.	Parengti ir pateikti Vyriausybei valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo kiekinė ir vertinė išraiška, įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių planą.	2007-10-18	Įvykdyta vėluojant. Valstybės turto fondas parengė ir tik 2008 m. balandžio mėn. pateikė Vyriausybei nutarimo „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“ projektą.
2.	Patikrinti valstybės ir žinybinius registrus ir nustatyti, ar šie registrai atitinka registruotino valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimo ir įregistravimo kiekinė ir vertinė išraiška reikalavimus.	2007-12-31	Įvykdyta. 2008-03-05 vykusio pirminio valstybės turto informacinės paieškos sistemos koncepcijos pristatymo metu, Valstybės turto fondas informavo apie valstybės ir žinybinius registrus ir jų atitikimą registruotino valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimo ir įregistravimo kiekinė ir vertinė išraiška reikalavimus.

²³ Lietuvos Respublikos Seimo 2008-03-13 nutarimas Nr. X-1453 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 metų ataskaitos“ 1 ir 2 straipsnių pakeitimo.

²⁴ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-10-14 nutarimas Nr. 1028 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“.

²⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimas Nr. 888 „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos“.

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimas Nr. 888 „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos“.

3.	Parengti ir Vyriausybei pateikti valstybės turto informacinės paieškos sistemos koncepciją, jos įgyvendinimo priemonės ir sistemos nuostatus.	-	<p>Neįvykdyta.</p> <p>Valstybės turto fondas 2008-09-09 atitinkamoms institucijoms pateikė pakartotinai derinti Vyriausybės nutarimo projektą. Jis informavo, kad, atsižvelgiant į Seimo 2008-03-13 nutarimo Nr. X-1453 nuostatas, pagal kurias pavesta patvirtinti tik valstybės turto informacinės paieškos sistemos nuostatus, bei į laiko stygių, neplanuojama rengti valstybės turto informacinės paieškos sistemos koncepcijos, jos įgyvendinimo priemonių.</p>
----	---	---	--

Šaltinis – Valstybės kontrolė

5. Savivaldybių patikėjimo teise valdomas valstybės turtas

Lietuvos Respublikos rajonų ir miestų savivaldybės 2007 metais patikėjimo teise valdė 1 929,4 mln. Lt vertės valstybei nuosavybės teise priklausančio nefinansinio turto – ilgalaikio materialiojo turto, žemės sklypų, gyvenamųjų ir negyvenamųjų pastatų, inžinerinių statinių.

Ataskaitas apie savivaldybių patikėjimo teise valdomą valstybės turtą Statistikos departamentui kasmet teikia savivaldybių administracijos. Savivaldybių kontrolieriai, norėdami įsitikinti, kad savivaldybių rengiamos ataskaitos neturi reikšmingų iškreipimų, lyginant su duomenimis, iš kurių jos buvo sudarytos, rengia išvadas dėl šių ataskaitų.

Išnagrinėjus savivaldybių kontrolierių pateiktas išvadas dėl savivaldybių patikėjimo teise valdomo valstybės turto ataskaitų, nustatyta:

- Turtas neregistruotas viešuosiuose registruose. Su turto registracija susijusių problemų nustatyta 15 savivaldybių: Prienų, Švenčionių, Biržų, Kauno, Šalčininkų, Pakruojo, Širvintų, Ukmergės, Pasvalio, Mažeikių, Raseinių, Jonavos, Kretingos rajonų ir Rietavo bei Birštono savivaldybėse. Kai kuriose savivaldybėse nėra duomenų, kiek tiksliai pastatų dar neįregistruota ir kiek tam reikės lėšų. Savivaldybės nepanaudoja visų teisinei turto registracijai skirtų lėšų.

Pavyzdžiai

Pakruojo rajono savivaldybės įstaigos apskaito ir savo veikloje naudoja 3 984,4 tūkst. Lt vertės nekilnojamąjį turtą, kuris neregistruotas Nekilnojamojo turto registre. Patikėjimo teisė Nekilnojamojo turto registre buvo registruojama tik retais atvejais.

Kauno rajono seniūnijose užfiksuota 360 turto objektų (patalpų ir žemės sklypų), kurių techninė inventorizacija ir teisinė registracija neatlikta, tačiau savivaldybė per 2007 metus panaudojo tik maždaug 63 proc. lėšų, skirtų turto kadastriniams matavimams, teisinės registracijos, žemės sklypų dokumentams parengti.

Biržų rajono savivaldybėje neregistruota nei daiktinė, nei nuosavybės teisė turto, kurio vertė – 23 884,2 tūkst. Lt.

Tauragės rajono savivaldybė nepanaudojo 111,8 tūkst. Lt teritorijų planavimo dokumentams rengti skirtų lėšų.

- Neišspręsti valstybei priklausančių žemės sklypų po savivaldybių pastatais įteisinimo ir apskaitos klausimai, sklypai nesuformuoti, nepasirašytos žemės panaudos sutartys.

Pavyzdžiai

Jonavos rajono savivaldybėje pasirašytos 28 proc. naudojamų žemės sklypų panaudos sutartys.

Tauragės rajono savivaldybėje valstybės žemės sklypai, perduoti pagal panaudos sutartis, į apskaitą neįtraukti.

- Savivaldybės neteisingai apskaito patikėjimo teise valdomą valstybės turtą: jį apskaito kaip turtą, priklausantį savivaldybėms nuosavybės teise, arba atvirksčiai – savivaldybėms priklausantį turtą apskaito kaip valstybės patikėjimo teise valdomą turtą. Tokios klaidos užfiksuotos septyniose savivaldybėse.

Pavyzdžiai

Rengiant Prienų rajono savivaldybės patikėjimo teise valdomo valstybės turto ataskaitą, į ją įtrauktas Prienų specialiosios mokyklos turtas, kurį savivaldybė valdo nuosavybės teise. Neteisingai apskaityto nefinansinio turto vertė – 940 tūkst. Lt.

Klaipėdos miesto savivaldybė sau nuosavybės teise priklausančią butą, esantį Smiltelės g. 12-14, apskaitė kaip valstybės nuosavybę, valdomą patikėjimo teise.

Panevėžio miesto savivaldybė neteisingai, kaip valstybės turtą apskaitė 344,8 tūkst. Lt vertės sau nuosavybės teise priklausančią turtą. Taip pat neteisingai, kaip savivaldybės turtą apskaitė 16,7 tūkst. Lt valstybei priklausančią turtą.

- Savivaldybėse neužtikrinamas valstybės turto perėmimo iš valstybinių institucijų ir šio turto perdavimo savivaldybių institucijoms teisėtumas.

Pavyzdžiai

Pagal Vyriausybės nutarimus 2007 m. Rokiškio rajono savivaldybė iš valstybės gavo valdyti, naudoti ir disponuoti patikėjimo teise turto už 300,8 tūkst. Lt, savivaldybės nuosavybėn – už 220,1 tūkst. Lt. Audito metu turto priėmimo iš valstybinių institucijų ir šio turto perdavimo savivaldybių institucijoms teisėtumas buvo įvertintas atitinkamai 93,6 ir 77,5 proc.

Pakruojo rajono savivaldybės patikėjimo teise valdomas valstybės turtas kitoms savivaldybių institucijoms buvo perduodamas taip pat patikėjimo teise, nors turėjo būti perduodamas pagal panaudos sutartį.

- Negalima nustatyti kai kurių savivaldybių pateikiamų patikėjimo teise valdomo valstybės turto statistinių ataskaitų duomenų teisingumo, lyginant su duomenimis iš įstaigų parengtų finansinių ataskaitų. Tokia situacija yra todėl, kad į finansinę atskaitomybę valstybės turtas įtraukiamas kartu su savivaldybei nuosavybės teise priklausančiu turtu. Nesudaromi atskiri valstybei ir savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto judėjimo žiniaraščiai. Šie faktai nustatyti Rokiškio, Pasvalio, Jonavos, Kretingos rajonų ir Panevėžio miesto savivaldybėse. Būna atveju, kai statistinės ataskaitos rengiamos nekompiuterizuotai, pateikiamos su daugybe pataisymų, trūksta statistinių turto ataskaitų rengimo kontrolės.

- Savivaldybėse nustatyta kitokių klaidų apskaitant valstybės turtą:
 - dėl aritmetinių klaidų nurodoma neteisinga valdomo valstybės turto vertė;
 - neatliekamos valstybės turto inventorizacijos;
 - neteisingai skaičiuojamas apskaitomo turto nusidėvėjimas;

- nevykdoma savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto ir patikėjimo ar panaudos teisėmis valdomo valstybės turto faktinė apskaita: nerengiami ilgalaikio turto sąrašai, neatnaujinami duomenys, nekaupiami informacija apie panaudos pagrindais perduotą turta.

Pavyzdžiai

Biržų rajono savivaldybės pateiktose ataskaitose jos valdomo valstybės nefinansinio turto vertė, lyginant su audito metu nustatyta verte, sumažinta 1 555 tūkst. Lt. Į šios savivaldybės turto apskaitą neįtrauktas panaudos pagrindais naudojamas valstybės turtas – žemės sklypai.

Varėnos rajono savivaldybėje klaidingai vykdant valstybės turto apskaitą į ataskaitą neįtraukta nefinansinio (ilgalaikio materialiojo) turto už 336 tūkst. Lt ir nefinansinio (atsargų ir trumpalaikio materialiojo) turto už 53 tūkst. Lt.

Palangos miesto savivaldybė neteisingai apskaitė valstybės nefinansinį turta, padidindama jį 1 206 tūkst. Lt.

Raseinių rajono savivaldybei atlikus valstybei priklausančio turto remontą už 182,2 tūkst. Lt, ataskaitoje jo vertė nepadidinta.

VI. VALSTYBĖS ĮMONIŲ, VALSTYBĖS KONTROLIUOJAMŲ BENDROVIŲ VEIKLOS RODIKLIŲ ANALIZĖ

Valstybei nuosavybės teise priklauso valstybės įmonių turtas, taip pat akcinėse bendrovėse ir uždaruosiose akcinėse bendrovėse (toliau – valstybės kontroliuojamos bendrovės) valstybei priklausančių akcijų dalis. 14 lentelėje pateikiami 107 valstybės įmonių ir 53 valstybės kontroliuojamų bendrovių apibendrinti duomenys apie turta.

14 lentelė. Valstybės įmonių ir valstybės kontroliuojamų bendrovių turtas 2006–2007 m. (mln. Lt)

Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Pokytis	
			mln. Lt	proc.
1. Nefinansinis turtas				
1.1. Valstybės įmonių	8 693,3	9 456,7	763,4	8,8
1.2. Privatizuotinas turtas, valdomas VĮ Valstybės turto fondo	123,8	137,4	13,6	10,9
2. Finansinis turtas				
2.1. Valstybės įmonių	2 798,2	3 147,7	349,5	12,5
2.2. Privatizuotinas turtas, valdomas VĮ Valstybės turto fondo	420,6	392,8	- 27,8	- 6,6
3. Akcinėse ir uždaruosiose akcinėse bendrovėse valstybei priklausančios akcijos	3 909,2	3 952,5	43,3	1,1

Šaltinis – Statistikos departamentas

Valstybės įmonių ir valstybės kontroliuojamų bendrovių pagrindinių veiklos rodiklių palyginimas pateikiamas 15 lentelėje.

15 lentelė. Pagrindiniai valstybės įmonių ir valstybės kontroliuojamų bendrovių veiklos rodikliai 2006–2007 m. (mln. Lt)

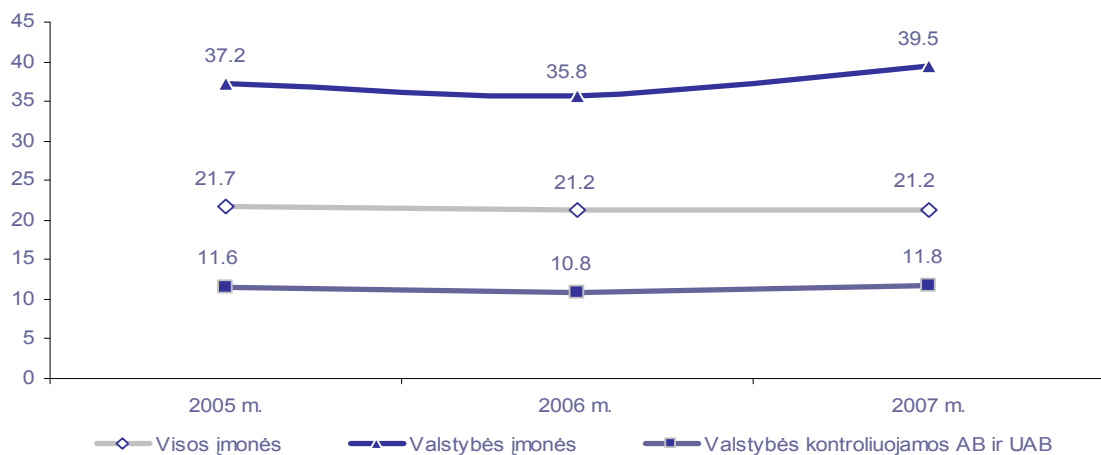
Rodiklis	2006 m.	2007 m.	Pokytis	
			mln. Lt	proc.
1. Pajamos				
1.1. Valstybės įmonės	1918,6	2174,0	255,4	13,3
1.2. Valstybės kontroliuojamos bendrovės	4098,4	4688,0	589,6	14,4
2. Pelnas prieš apmokestinimą				
2.1. Valstybės įmonės	133,9	248,2	114,3	85,4
2.2. Valstybės kontroliuojamos bendrovės	227,6	348,7	121,1	53,2

Šaltinis – Statistikos departamentas

Toliau pateikiami įmonių kai kurie veiklos rodikliai per 2005–2007 metus (kartu palyginimui pateikiami ir visų šalies įmonių atitinkami rodikliai).

1. *Bendrasis pelningumas.* Rodiklio ribos –žemesnis negu 10 proc. rodiklio lygis rodo, kad įmonė turi ūkininkavimo išlaidų padengimo sunkumų, o didesnis nei 35 proc. rodo didelį gamybos pelningumą.

6 pav. Bendrojo pelningumo dinamika 2005–2007 m. (proc.)

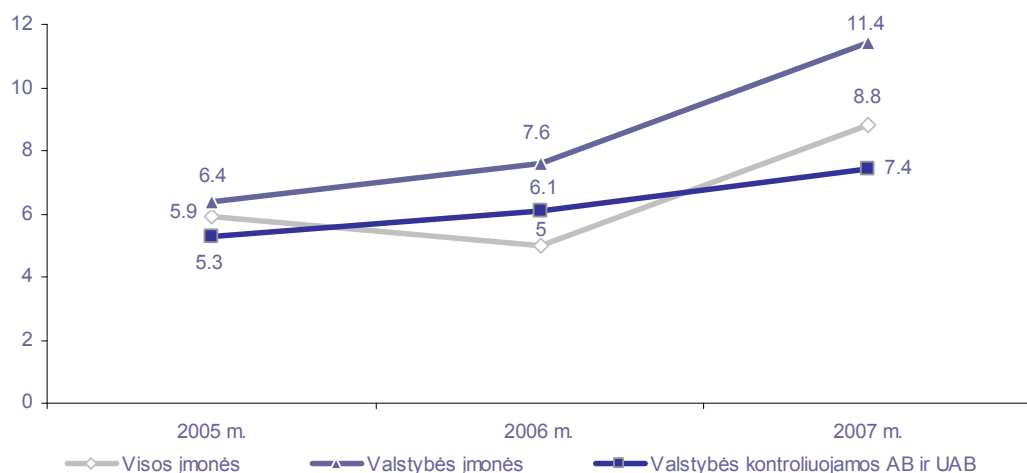
Šaltinis – Statistikos departamentas

Bendrojo pelningumo rodiklis 2007 m., palyginti su 2005 m., valstybės įmonėse padidėjo 2,3 procentinio punkto, visų įmonių kategorijoje – 0,2 proc. punkto, o 0,5 proc. punkto sumažėjo valstybės kontroliuojamose bendrovėse.

Rodiklis rodo, kad įmonės neturėjo 2005–2007 m. ūkininkavimo išlaidų padengimo sunkumų (šis rodiklis buvo didesnis nei 10 proc.), geriausių rodiklių buvo pasiekusios valstybės įmonės (39,5 proc.).

2. *Pelningumas.* Nepatenkinamu laikomas rodiklis, mažesnis nei 5 proc.

7 pav. Pelningumo dinamika 2005–2007 m. (proc.)

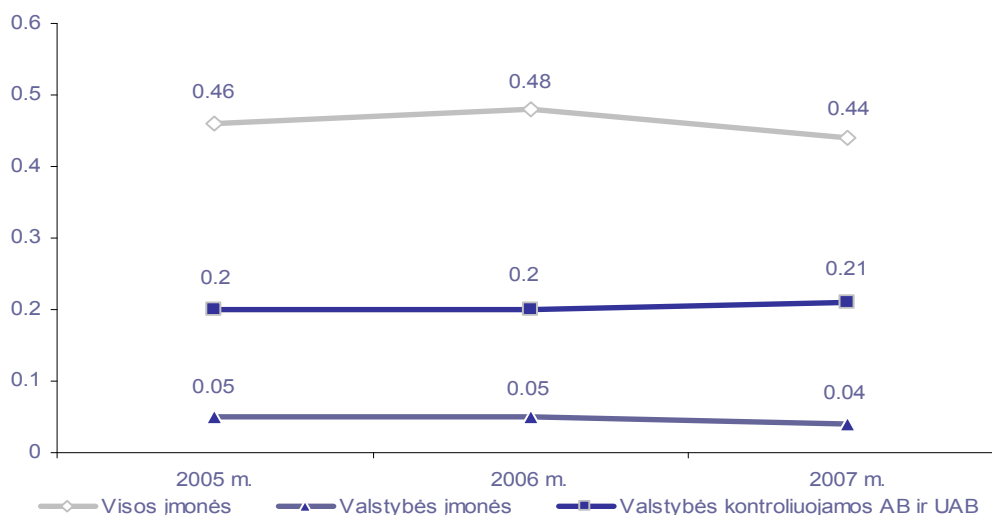

Šaltinis – Statistikos departamentas

Pelningumo rodiklis per 2005–2007 m. išaugo visose vertintose įmonių kategorijose. Visų vertintų įmonių rodiklio dydžiai viršija (yra geresni) 5 proc. ribą, laikomą nepatenkinamu rodikliu. Geriausių rodiklių pasiekė valstybės įmonės – 11,4 proc. (prieaugis – 5 proc. punktai).

3. *Įsiskolinimo koeficientas*. Rodiklio ribos: aukščiausia optimali riba – koeficientas – 0,7, jei rodiklio dydis viršija 1, įmonė gali būti skelbiama nemoki.

8 pav. Įmonių įsiskolinimo (koeficiento) dinamika 2005–2007 m.

Šaltinis – Statistikos departamentas

Visų vertintų valstybės įmonių ir valstybės kontroliuojamų bendrovių šio rodiklio dydžiai rodo pakankamą jų veiklos finansavimo skolintomis lėšomis galimybę.

Pastebėjimas

Statistikos departamentas 2008-09-17 informavo, kad per antrąjį šių metų (2008 m.) ketvirtį pelningai dirbo 63 proc. šalies įmonių, kai pernai per tą patį laikotarpį – 73 proc. Sumažėjo ne tik pelningai dirbančių įmonių kiekis, bet ir jų pelningumo rodikliai. Antrąjį 2008 m. ketvirtį vidutinis įmonių pelningumas, palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, sumažėjo – sudarė 7,2 proc. (atitinkamai per 2007 m. antrąjį ketvirtį – 8,7 proc.).

Lietuvos, kaip ir viso pasaulio, ūkio augimas pastaruoju metu lėtėja, išlieka gana didelis infliacijos lygis ir išlieka didelė tikimybė, kad įmonių rezultatai artimiausioje ateityje gali būti nepakankami stabiliai įmonių veiklai. Ekspertai prognozuoja, kad per visus 2008 metus daugelio šalių ekonomika dar silpnės. Išlieka rizika, kad staigus kitų pasaulio šalių BVP ir ūkio augimo sumažėjimas paveiks ir Lietuvą. Be to, Lietuvoje yra ir neigiamų vidinių aspektų: nesubalansuota fiskalinė politika, tebesitęsiantis valstybės išlaidavimas. Lėtėjant ekonomikai tai kelia rimtą grėsmę valstybės finansų stabilumui ir apsunkina galimybę vykdyti didėjančius valstybės finansinius išpareigojimus, o kartu ir įmonių gebėjimą išlaikyti savo veiklos ekonominį efektyvumą.

VII. PAŽANGA IR REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMAS

Seimo ir Valstybės kontrolės siūlymų Vyriausybei įgyvendinimas

Seimas, atsižvelgdamas į Valstybės kontrolės Išvadoje dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2006 m. ataskaitos pateiktas pastabas ir siūlymus, priėmė du nutarimus²⁷, kuriais pasiūlė Vyriausybei imtis priemonių, užtikrinančių valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo atitiktą visuomenės naudos ir racionalumo principams.

Pateikiame Seimo siūlymų Vyriausybei įgyvendinimo vertinimą:

Seimo nutarimas	Siūlymas, priemonė	Vertinimas (komentaras)
2008 m. kovo 13 d. nutarimas Nr. X-1453	Pasiūlyta Vyriausybei parengti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimo kiekinę bei vertinę išraišką ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių planą, numatyti lėšų poreikį, įgyvendinimo terminus ir atsakingus asmenis. Šių veiksmų ir priemonių planą pateikti Seimui iki 2008 m. gegužės 1 d.	Vyriausybės 2008-10-14 nutarimu Nr. 1028 ²⁸ . Jame numatyti atsakingi vykdytojai ir preliminarus biudžeto lėšų poreikis kai kurioms priemonėms. Įvykdyta vėluojant
	Pasiūlyta Vyriausybei: 1) paskirti instituciją, atsakingą už valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbus;	Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 888 ²⁹ valstybės įmonei Valstybės turto fondui pavesta organizuoti valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbus. Įvykdyta
	2) iki 2008 m. liepos 1 d. patvirtinti valstybės turto informacinės paieškos sistemos nuostatus;	VĮ Valstybės turto fondas 2008-09-09 atitinkamoms institucijoms pateikė pakartotinai derinti Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos steigimo ir jos nuostatų patvirtinimo“ projektą. Neįvykdyta. Siūlymo įgyvendinimas bus stebimas.
	3) iki 2008 m. gegužės 1 d. patvirtinti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarką.	Vyriausybė 2008-05-16 nutarimu Nr. 466 ³⁰ patvirtino valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo ir teikimo patikslintą tvarką. Įvykdyta

²⁷ Lietuvos Respublikos Seimo 2008-03-13 nutarimas Nr. X-1453 „Dėl Seimo nutarimo „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 metų ataskaitos“ 1 ir 2 straipsnių pakeitimo“; 2008-06-30 nutarimas Nr. X-1655 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2006 metų ataskaitos“.

²⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-10-14 nutarimas Nr. 1028 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“.

²⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimas Nr. 888 „Dėl valstybės turto informacinės paieškos sistemos“.

³⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-05-16 nutarimas Nr. 466 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 17 d. nutarimo Nr. 1266 „Dėl valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo ir teikimo tvarkos“ pakeitimo“.

<p>2008 m. birželio 30 d. nutarimas Nr. X-1655</p>	<p>Pakartotinai siūlyti Vyriausybei iki 2008 m. rugsėjo 1 d. priimti reikalingus teisės aktus, pagal kuriuos būtų paskirta institucija, atsakinga už valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo bendros politikos formavimą ir įgyvendinimą, kad valstybės turtas būtų tvarkomas racionaliai, atsižvelgiant į pastaruoju metu į viešumą išskylančius faktus dėl valstybei priklausančio ir patikėjimo teise institucijų valdomo valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo atitiktis visuomeninės naudos, efektyvumo ir racionalumo principams, ir atsižvelgiant į tai, kad nėra įgyvendinta Seimo 2007 m. liepos 3 d. nutarimo Nr. X-1247 „Dėl racionalaus valstybės turto tvarkymo“ 1 straipsnio nuostata. Šiuo straipsniu buvo pasiūlyta Vyriausybei:</p> <p>1) neatidėliojant parengti reikalingus teisės aktų projektus, pagal kuriuos valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo bendrą politiką formuoti ir įgyvendinti būtų pavesta vienai institucijai, atstovaujančiai turto savininkui – valstybei;</p> <p>2) apsispręsti dėl tarnybinių gyvenamųjų patalpų sistemos reformos ir šios sistemos teisinio reglamentavimo bei, atsižvelgiant į tai, kad nuo 2008 m. sausio 1 d. turi pradėti veikti valstybės turto informacinė paieškos sistema, numatyti šioje sistemoje galimybę nuolat gauti išsamią informaciją apie visas valstybei nuosavybės teise priklausančias tarnybines gyvenamasias patalpas.</p>	<p>Dėl 1 punkto: Vyriausybė 2008-10-08 nutarimu Nr. 1000 pavedė VĮ Valstybės turto fondui organizuoti valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo bendros politikos formavimo ir įgyvendinimo galimybių studijos parengimo paslaugų pirkimą ir ipareigojo Ūkio ministeriją ir VĮ Valstybės turto fondą iki 2009 m. balandžio 15 d. pateikti Vyriausybės Strateginio planavimo komitetui valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo bendros politikos formavimo ir įgyvendinimo galimybių studiją ir pasiūlymus dėl jos rezultatų naudojimo.</p> <p>Dėl 2 punkto: Vyriausybė 2008-07-16 nutarimu Nr. 728³¹ pateikė Seimui įstatymų pakeitimų projektus, kuriuose siūlo atsisakyti atskirų institucijų pareigūnų aprūpinimo tarnybiniais butais.</p> <p>Įvykdyta iš dalies. Siūlymo įgyvendinimas bus stebimas.</p>
	<p>Siūlyti Vyriausybei nedelsiant imtis priemonių dėl valstybei nuosavybės teise priklausančios žemės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre ir valstybės institucijų, įstaigų naudojamos valstybinės žemės sklypų ribų nustatymo, registravimo ir apskaitos.</p>	<p>Priimtas Vyriausybės 2008-10-14 nutarimas Nr. 1028³², kuriame numatytas preliminarus biudžeto lėšų poreikis valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimui, vertinimui ir įregistravimui atitinkamuose registruose.</p>

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Išvadą ir išvados priedą parengė:

Valstybės kontrolės 6-ojo audito departamento direktorė Jolita Korzunienė, vyriausieji valstybiniai auditoriai Algirdas Karanauskas, Neringa Cikanavičiūtė, Erika Latyšovič.

³¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-07-16 nutarimas Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo 43 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos statuto 33 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento įstatymo 33 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento statuto 48 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 63, 64 ir 72 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 52 straipsnio pakeitimo įstatymo projektų pateikimo Lietuvos Respublikos Seimui“.

³² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008-10-14 nutarimas Nr. 1028 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“.

PRIEDAI

1 priedas

Duomenys apie tarnybinės gyvenamąsias patalpas 2007 metais

Eil. Nr.	Audituojamas subjektas	Turimos tarnybinės gyvenamosios patalpos 2007-01-01			Įsigyta tarnybinių gyvenamųjų patalpų per 2007 metus			Tarnybinės gyvenamosios patalpos, kurios 2007 metais buvo išbrauktos iš tarnybinių patalpų sąrašo ir perduotos kitų asmenų nuosavybėn			Turimos tarnybinės gyvenamosios patalpos 2007-12-31			Apskaičiuotas tarnybinių gyvenamųjų patalpų poreikis (2007-12-31)	
		atskirų tarnybinių patalpų skaičius (vnt.)	plotas (kv. m.) iš viso	įsigijimo vertė (tūkst. Lt)	atskirų tarnybinių patalpų skaičius (vnt.)	plotas (kv. m.) iš viso	įsigijimo vertė (tūkst. Lt)	atskirų tarnybinių patalpų skaičius (vnt.)	plotas (kv. m.) iš viso	įsigijimo vertė (tūkst. Lt)	atskirų tarnybinių patalpų skaičius (vnt.)	plotas (kv. m.) iš viso	įsigijimo vertė (tūkst. Lt)	plotas (kv.m.) iš viso	Asmenų, kuriems reikalingos tarnybinės gyvenamosios patalpos skaičius
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1.	Slaugos darbuotojų tobulinimosi ir specializacijos centras (Sveikatos apsaugos ministerijos pavaldi įstaiga)	1	17,09	1,746							1	17,09	1,746	17,09	1
2.	Vilniaus apskrities viršininke administracija	27	1473,87	312,65							27	1473,87	312,65		

Išvados dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitos priedas

3.	Alytaus apskrities viršininko administracija	2	101	0,5							2	101	0,5		
4.	Kauno medicinos universitetas	1	52,04	Informacija nepateikta							1	52,04			
5.	Padvarių pensionatas (Klaipėdos apskrities viršininko administracija)	10	273,7	159,8							10	273,7	159,8		
6.	Krašto apsaugos ministerija	493	24855,02	29836,806				18	943,25	249,3	475	23911,77	29587,51	2229,23	84
7.	Policijos departamentas prie VRM	80	4211,85	2852,1	3	165,6	888,6	1	65,89	51,2	82	4311,56	3689,5		84
8.	Vidaus reikalų ministerija	40	2244,6	2477,9				2	142,68	29,1	38	2101,92	2448,8		
9.	Etnokosmologijos muziejus (Kultūros ministerijos pavaldi įstaiga)	1	74,46	Išigijimo vertė kartu Muziejaus patalpų vertėje.							1	74,46			
10.	Vilniaus dailės akademija	2	30,16	Vertė viso pastato - bendrabučio							2	30,16			
11.	Kauno statybininkų rengimo centras	1	54,27	27,53							1	54,27	27,53		
12.	Kurčiųjų ir neprisigirdinčiųjų ugdymo centras	2	105,8	90,5							2	105,8	90,5		
13.	Mažeikių politechnikos mokykla	1	54,36	2,1							1	54,36	2,1		
14.	Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimnazija	22	1519,3	3031,066							22	1519,3	3031,066		1
15.	Šilutės turizmo ir paslaugų centras	1	73,58	79,127							1	73,58	79,127		

Išvados dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitos priedas

16.	Kelmės rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	1	148,06	12,4							1	148,06	12,4	148,06	1
17.	Švenčionių rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	1	58,1	1,7							1	58,1	1,7	58,19	1
18.	Trakų rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2	143,59	162,8							2	143,59	162,8	143,59	3
19.	Biržų rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2	151,84	26,8							2	151,84	26,8	151,84	2
20.	Ignalinos rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	1	62,22	0,4							1	62,22	0,4		
21.	Kaišiadorių rajono valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	1	61,66	13,7							1	61,66	13,7		
22.	Vilniaus miesto valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	1	29,15	4,1							1	29,15	4,1	29,15	1
23.	Palangos miesto valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	2	138,06	115,9							2	138,06	115,9	59,56	1
24.	Marijampolės apskrities valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba	1	37,81	55,1							1	37,81	55,1		
25.	Aplinkos ministerija	1	43,35	45,553							1	43,35	45,553	nėra	nėra
26.	Generalinė miškų urėdija prie	3	181,41	286,362							3	181,41	286,362	nėra	nėra

Išvados dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 metais ataskaitos priedas

	Aplinkos ministerijos														
27.	Tado Ivanausko zoologijos muziejus	5	367,91	70,18				4	309,43	47,591	1	58,48	22,589	nėra	nėra
28.	Lietuvos standartizacijos departamentas prie Aplinkos ministerijos	1	42,81	Atskirai patalpos vertė neapskaičiuota							1	42,81			
29.	VDU Kauno botanikos sodas	1	32,5								1	32,5		32,5	1
30.	Valstybės saugumo departamentas	44	2526,54	3184,3				36	1969,33	2308,4	8	557,21	875,9	240	5
31.	Muitinės departamentas	10	580,82	302,5				1	80,69	12,3	9	500,13	290,2		
32.	Vilniaus teritorinė muitinė	7	286,11	885,4	1	80,69	12,3	2	119,14	36,4	6	247,66	861,3		4
33.	Kauno teritorinė muitinė	1	52,48	75,1							1	52,48	75,1		
34.	Klaipėdos teritorinė muitinė	1	61,88	63,5				1	61,88	63,5					
35.	Šiaulių teritorinė muitinė	2	127,7	120,7							2	127,7	120,7		
36.	Muitinės mokymo centras	1	80,82	149							1	80,82	149		
	Iš viso	773	40355,92	44447,32	4	246,29	900,9	65	3692,29	2797,79	712	36909,92	42550,43	3109,21	189